

Commission d'enquête
parlementaire chargée d'enquêter
sur le traitement des abus sexuels
commis au sein et en dehors de
l'Église, y compris sur leur traitement
judiciaire, et sur leurs conséquences
actuelles pour les victimes et pour la
société

du

LUNDI 4 DÉCEMBRE 2023

Après-midi

Parlementaire onderzoekscommissie
belast met het onderzoek naar de
aanpak van seksueel misbruik, in de
Kerk en daarbuiten, met inbegrip van
de gerechtelijke behandeling, en de
gevolgen op vandaag voor
slachtoffers en samenleving

van

MAANDAG 4 DECEMBER 2023

Namiddag

De openbare commissievergadering vangt aan om 15.07 uur en wordt voorgezeten door mevrouw Sophie De Wit.

La réunion publique de commission est ouverte à 15 h 07 et présidée par Mme Sophie De Wit.

Getuigenissen over seksueel misbruik door Belgische geestelijken in het buitenland met:

- mevrouw Lieve Halsberghe
- mevrouw Lotte Nouwen
- mevrouw Marie-Christine Joveneau
- de heer Harmen Lecok

Témoignages sur les abus sexuels commis par des ecclésiastiques belges à l'étranger de:

- Mme Lieve Halsberghe
- Mme Lotte Nouwen
- Mme Marie-Christine Joveneau
- M. Harmen Lecok

De **voorzitster**: Goedemiddag iedereen.

Ik heb begrepen dat iedereen de eed wil afleggen.
(*Instemming*)

Ik zal de tekst eerst in het Nederlands voorlezen en vervolgens in het Frans. Daarna zal ik u vragen om de eed af te leggen.

Ik herinner u eraan dat conform artikel 4, § 1, van de wet van 3 mei 1880 op het parlementair onderzoek, gewijzigd bij de wet van 30 juni 1996, de onderzoekscommissie alle in het Wetboek van strafvordering omschreven onderzoeksmaatregelen kan nemen. Ze kan onder meer getuigen onder ede horen.

Alvorens u te vragen de eed af te leggen, wens ik de aandacht te vestigen op het laatste lid van artikel 8 van bovenvermelde wet, volgens hetwelk

iedere getuige kan aanvoeren dat hij, door naar waarheid een verklaring af te leggen, zich zou kunnen blootstellen aan strafvervolging en derhalve getuigenis weigeren (zie ook artikel 14, 3, g, van het internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten van 19 december 1966, bekrachtigd bij de wet van 15 mei 1981). Dat betekent dat u het recht heeft om te zwijgen wanneer u meent dat uw publieke verklaring later tegen u zou kunnen worden gebruikt in een strafvordering.

Ik wil er vervolgens nog de nadruk op leggen dat u, krachtens artikel 9 van dezelfde wet, voor valse getuigenis kan worden gestraft met een gevangenisstraf van twee maanden tot drie jaar en u voor een termijn van ten minste vijf en ten hoogste tien jaar kunt worden ontzet uit het recht om te kiezen of verkozen te worden.

Ten slotte wijs ik u erop dat ingevolge artikel 3 van voornoemde wet de geheimhouding van uw verklaringen niet is gewaarborgd tenzij het gaat om verklaringen afgelegd tijdens een vergadering met gesloten deuren en waarvoor de commissie zich uitdrukkelijk heeft verbonden de geheimhouding in acht te nemen. Bovendien is ieder stuk dat u aan de commissie zou overleggen vatbaar voor openbaarmaking.

Na deze verduidelijking vraag ik u de eed af te leggen door de hand te heffen en de volgende woorden te herhalen: "Ik zweer de gehele waarheid en niets dan de waarheid te zullen zeggen."

De dames Lieve Halsberghe en Lotte Nouwen, en de heer Harmen Lecok leggen de eed af.

Je vous rappelle qu'en vertu de l'article 4, § 1, de

la loi du 3 mai 1880 sur les enquêtes parlementaires, telle que modifiée par la loi du 30 juin 1996, la commission d'enquête peut prendre toutes les mesures d'instruction prévues par le Code d'instruction criminelle. Elle peut notamment entendre les témoins sous serment.

Avant de vous inviter à prêter serment, je tiens à attirer votre attention sur le dernier alinéa de l'article 8 de la loi précitée, suivant lequel tout témoin qui, en faisant une déclaration conforme à la vérité, pourrait s'exposer à des poursuites pénales, peut refuser de témoigner (cf. également l'article 14, 3, g, du Pacte international relatif aux droits civils et politiques du 19 décembre 1966, ratifié par la loi du 15 mai 1981). Cela signifie qu'un témoin a le droit de se taire lorsqu'il pense que sa déclaration publique pourrait être ultérieurement utilisée contre lui dans une procédure pénale.

Je vous rappelle en outre que, suivant l'article 9 de cette même loi, tout coupable de faux témoignage sera puni d'un emprisonnement de deux mois à trois ans et privé de l'exercice du droit de vote et d'éligibilité pendant cinq ans au moins et dix ans au plus.

Enfin, je vous rappelle que, suivant l'article 3 de la loi précitée, le secret de vos déclarations n'est pas garanti, sauf s'il s'agit de déclarations faites lors d'une réunion à huis clos et pour laquelle la commission s'est engagée explicitement à respecter le secret. De plus, chaque document que vous remettiez à la commission est susceptible d'être révélé.

Après ces précisions, je vous invite à prêter serment en levant la main et en prononçant la formule suivante: "Je jure de dire toute la vérité et rien que la vérité".

Mme Marie-Christine Joveneau prête serment.

Dank u wel.

Ik verwelkom u opnieuw in onze commissie. Het is geen evidentie en het wachten heeft misschien de zenuwachtigheid verhoogd, waarvoor onze excuses. Het spijt ons zeer. We zijn alleszins zeer blij dat u tot hier komt met uw getuigenis. Het zal onze werkzaamheden zeker ten goede komen.

Ik herhaal wat we tegen alle lotgenoten van u zeggen: de commissie gaat uit van het slachtofferschap; wij betwisten dat niet. U bepaalt zelf wat u wenst te vertellen en wat niet. Daar bent u zelf baas over. Wij verwachten geen details over bepaalde feiten, zeker niet. Wat ons wel zeker kan helpen, is uw informatie over hoe de samenleving, kerkelijke instellingen, Justitie en andere

geledingen zijn omgegaan met feiten, met klachten, met meldingen, zodat we daarover aanbevelingen kunnen formuleren. Zo kan dat in de toekomst op een andere en veel betere manier worden aangepakt. Uw getuigenis is daarvoor zeer waardevol voor ons. In die context luisteren wij erg graag naar u.

Mevrouw Halsberghe, ik vermoed dat u als eerste het woord zal nemen?

Lieve Halsberghe: Dank u, mevrouw de voorzitter en leden van de commissie, om ons hier uit te nodigen.

Ik wil eerst een ogenblik aandacht vragen voor twee prachtige mensen die ik in de voorbije 13 jaar heb ontmoet. Ze zijn er helaas niet meer, omdat ze niet meer konden leven met de pijn. Zoals zij zijn er nog ontelbaar veel andere mensen, maar ik wil hun familie laten weten dat ik ook voor hen getuig. Het gaat om Laurent Gossieaux, slachtoffer in de chique Abdijsschool van Zevenkerken, en Marius Tungilik, slachtoffer van twee missionaris oblaten in het hoge noorden van Canada.

Het fysieke geweld is heel traumatisch, maar ik heb gezien welke immense schade de jarenlange leugens van de kerk over de daders, het negeren, het weigeren om antwoorden te geven op vragen, aanrichten en welke pijn dat veroorzaakt. Voor mij is dat gelijk aan psychologische foltering en dat zou voor mij ook strafbaar moeten zijn, want waarheid is essentieel voor slachtoffers om te kunnen genezen.

Voor mij begon het in 2009, toen ik op bezoek ging bij mijn naamgenote en tante, oud-rechter Lieve, officieel Godelieve, Halsberghe. Zij is vorig jaar op 95-jarige leeftijd overleden. Ze vertelde mij over haar werk gedurende tien jaar als voorzitter van de interne commissie van de kerk in België, over het schandalige gedrag van de kerkelijke autoriteiten tegenover de slachtoffers van afschuwelijk misbruik door geestelijken, over hoe ze nachtenlang wakker heeft gelegen om manieren te vinden om slachtoffers te helpen, over hoe ze vele brieven heeft geschreven om te proberen gerechtigheid te krijgen.

Ik zocht op het internet en begon te lezen over gevallen van misbruik door geestelijken over de hele wereld. De verhalen die mijn tante vertelde, waren precies dezelfde in andere landen. Ik nam daarna contact op met SNAP, de grootste slachtoffervereniging, Survivors Network of those Abused by Priests, in de VS.

Op 13 maart 2010 verscheen er een artikel met een schokkende titel in *De Standaard*: "Dankzij Dutroux

staan wij voor". De heer Adriaenssens, die pas aangesteld was als opvolger van mijn tante, deed uitspraken over haar dossiers terwijl hij nooit had geprobeerd om contact met haar op te nemen of de dossiers was gaan ophalen. Het bleek ook niet juist dat alle dossiers over oude zaken gingen die allemaal afgehandeld waren. Ik schreef naar de journalist dat het tegendeel waar was, maar ik kreeg geen antwoord. Daarna heeft de geschiedenis mij gelijk gegeven.

Ik nam toen contact op met journalisten, maar het antwoord was dat het om oud nieuws zou gaan, dat we al gehoord hadden. Maar op 23 april 2010 barstte de bom, dankzij de geniale zet van Mark Vangheluwe en zijn recordertje. Wekenlang gaat het nieuws enkel over de misbruikschandalen in de kerk.

Op 8 mei 2010 publiceert *De Morgen* een artikel over vijf dossiers van mijn tante. Twee ervan gaan over priesters die beschuldigd worden van verkrachting van kinderen en missies in het buitenland. De kerk roept schande, niet over de misdaden, maar wel over het verschijnen van de artikels. De eerste is een oblaat, Erik Dejaeger, die gevlucht is uit Canada en daar gezocht wordt door de politie en door Interpol.

De tweede is een priester van het bisdom Antwerpen, Jef van den Ouweland, voor wie de vorige bisschop Van den Berghe in 2006 een schadevergoeding van meer dan 100.000 euro uitbetaalde aan een slachtoffer. Maar dat slachtoffer had ook geëist dat de priester zou weggehaald worden uit Peru, waar hij in een school werkte. Dat gebeurde pas na de publicatie van het artikel in *De Morgen* enkele jaren later. Er wordt dus pas actie ondernomen wanneer een zaak in de media komt.

In die periode nam ik voor het eerst contact op met Rik Devillé, die ik niet kende, omdat ik hem negatief hoorde praten over mijn tante op de radio. Ik begreep niet waarom. Rik Devillé zei dat hij blij was dat hij eindelijk iets hoorde van de familie.

Toen ik op 4 juni 2010 besloot Peter De Waele, het hoofd van de pedofiliesectie van de FGP in Brussel, te bellen, vertelde ik over de dossiers van mijn tante en dat het noodzakelijk was dat de politie die zou bekijken. Op 9 juni hebben hij, een collega, mijn tante en ik gedurende een volledige dag naar die dossiers gekeken. Op het einde van die dag kwamen we tot de conclusie dat het duidelijk om misdrijven ging en dat het systemisch was. Ik vertelde dat aan Rik Devillé, die later ook contact zou opnemen met Peter De Waele en die hem op 16 juni een bezoek zou brengen.

Op 24 juni valt de politie binnen in het aartsbisdom en andere plaatsen op basis van de dossiers van Godelieve Halsberghe. De dossiers van Rik Devillé worden op 25 juni, de dag na de huiszoekingen, aan het onderzoek toegevoegd. Dat zijn historische feiten, die gemakkelijk in de gerechtelijke dossiers kunnen worden geverifieerd.

Het is dus niet correct om over Operatie Kelk te spreken zonder Godelieve Halsberghe te vermelden, zoals in *Godvergeten* gebeurd is of in diverse publicaties over het onderwerp. Sommige van die publicaties zijn bijzonder respectloos voor mijn tante. We weten allemaal dat dat gebeurt, wanneer men de geloofwaardigheid van iemand wil aantasten of wanneer men de geschiedenis wil verdraaien. Ik vraag u dus dat de geschiedenis hier juist zal worden neergeschreven.

In de zomer van 2010 was het bijzonder druk. Samen met Linda van de werkgroep gingen we op de trappen staan van de kathedraal in Brussel om een parlementaire onderzoekscommissie te vragen. We gingen hiervoor ook alle partijen opzoeken. Ondertussen was gebleken dat er een actief opsporingsverzoek was van Interpol, een *red notice* voor Eric Dejaeger.

Ik werd door Barbara Blaine uitgenodigd op het congres van SNAP (Survivors Network of those Abused by Priests). Daar ontmoette ik ook Tom Doyle, die zich al sinds de jaren '80 inzet voor slachtoffers van seksueel misbruik in de kerk. Ik ontmoette ook mijn goede vriend Peter Saunders, zelf slachtoffer, die in het VK een organisatie heeft opgericht, de National Association for People Abused in Childhood (NAPAC.) Hij heeft die opgericht om slachtoffers te helpen, en later is hij ook lid geweest van de pauselijke commissie in het Vaticaan. Zo kwam ik in contact met slachtoffers, hulpverleners en organisaties van Alaska tot Australië. Wij voerden actie in Londen, Birmingham, Dublin en Berlijn wanneer de paus daar kwam. Wij gingen naar het Internationaal Strafhof in Den Haag en naar de Commissie voor de Rechten van het Kind van de Verenigde Naties, in Genève.

In 2010 lazen wij in de pers dat de minister van Justitie, Stefaan De Clerck, gesprekken hield met advocaten van de kerk. Linda van de werkgroep en ik hebben hem een mail gestuurd met de vraag, als werkgroep die zich inzet voor de slachtoffers, ook een gesprek te kunnen hebben. Geen antwoord.

Ik belde hem thuis op. Hij antwoordde dat hij daar niet kon op ingaan omwille van de neutraliteit van zijn functie. De door hem aangestelde coördinerende magistraat bij het federaal parket ontving mij begin oktober 2010 in haar kantoor. Machteld

Libert van de VRT had mij aangeraden om met haar te gaan praten. Snel werd duidelijk waarom. Mevrouw Pellens vroeg mij om de slachtoffers niet meer aan te moedigen klacht in te dienen bij onderzoeksrechter De Troy, maar om iedereen aan te raden naar haar te komen. Wat onderzoeksrechter De Troy deed, kon volgens haar niet.

Ik heb terstond de slachtoffers aangeraden enkel en alleen naar onderzoeksrechter De Troy te gaan en bij hem een klacht met burgerlijkepartijstelling in te dienen.

Ik heb toch de indruk dat sommige mensen de kerk anders behandelen dan gewone mensen. Ik hoop dat dit zeer grondig onderzocht zal worden, want zoals u zei, is er toch zoiets als het gelijkheidsprincipe in onze wetten. Wij leven toch in een rechtsstaat en niet onder de voogdij van het Vaticaan. Wegens de scheiding van kerk en staat lijkt het mij ook best om de spiritualiteit buiten het Parlement te houden.

Sinds 2010 probeer ik te helpen bij het verkrijgen van gerechtigheid voor slachtoffers die bij ons geen stem krijgen, omdat zij nog kind zijn of omdat zij ver weg wonen, vooral in Afrika – Rwanda, Burundi, Zimbabwe, Mozambique, Centraal-Afrikaanse Republiek – en Zuid-Amerika – Brazilië, Chili, Peru, Argentinië. De daders zijn meestal Europeanen of Noord-Amerikanen. Ik ken echter ook Amerikaanse slachtoffers van Filipijnse of Indische priesters.

Omdat die slachtoffers hier niet kunnen getuigen, heb ik een aantal mensen meegebracht die zelf met slachtoffers en Belgische geestelijken hebben gesproken.

Ik zal hen eerst aan het woord laten, waarna ik zal proberen duidelijk te maken waar het in de verschillende zaken is fout gelopen, wat er moet worden onderzocht en wat mijn aanbevelingen zijn.

De eerste zijn Lotte Nouwen en Harmen Lecok, die zullen vertellen over hun ervaringen met pater Jan Van Dael en de kinderen in zijn privéthuis voor straatkinderen in Brazilië. Ik geef even een korte situatieschets tot 2010. Koen Gorremans is net als verschillende andere Belgen slachtoffer van pater Jan. Koen in Merksem in de jaren '70. Stefan, die ook getuigde in *Godvergeten*, was slachtoffer in Deurne in de jaren '80. Eind jaren '80 verhuist pater Jan plots naar Brazilië. Eerst werkt hij drie jaar in Rio de Janeiro, daarna verhuist hij naar Fortaleza, waar hij een privéthuis opricht voor straatkinderen. In de jaren '90 maken verschillende mensen melding bij de parochie, die de bisschop inlicht. Verschillende klachten belanden bij het parket van Antwerpen, dat ze seponneert.

De tweede persoon die ik heb meegebracht, is Marie-Christine Joveneau, die zal vertellen over het misbruik door collega's van Erik Dejaeger, allemaal missionaris-oblaten in Canada. De oblaten hadden vanaf de 19de eeuw over het heel uitgestrekte Canada verspreid, om zoveel mogelijk mensen, vooral mensen van de inheemse bevolking, tot het christendom te bekeren. Zij hadden niet zoveel concurrentie. Voor de Canadese regering runden zij ongeveer zestig procent van de *residential schools*, zogenaamd om de kinderen op te voeden. In realiteit werden kinderen onder dwang bij de ouders weggenomen en blootgesteld aan malnutritie en aan psychisch, fysiek en seksueel geweld. Daar zijn zeer uitgebreide rapporten over verschenen. Er zijn ook talloze niet-gemarkeerde graven gevonden rond veel van die scholen. Dejaeger en Joveneau werkten nooit in die scholen, maar pleegden hun misdaden in de ver afgelegen dorpen, waar de bevolking reeds zwaar getraumatiseerd was door de ervaringen met de *residential schools*.

Ik stel voor dat het woord nu aan de getuigen wordt gegeven.

Harmen Lecok: Beste iedereen, beste commissieleden, in het voorjaar van 2008 besliste ik om als pas afgestudeerde student aan de Sociale Hogeschool Heverlee in het postgraduaat Noord-Zuidverbinding te stappen, een postgraduaat opgericht door de Katholieke Hogeschool Leuven, ingebed in de Sociale School Heverlee, dus ik hoefde daarvoor niet ver te gaan. Ik had op dat moment keuze tussen enkele landen. Brazilië trok aan vanwege de typische clichés die voor mij als 20-jarige belangrijk waren. Mijn duopartner werd Lotte, een vriendin die ik al kende uit het middelbaar. Ik was zeer gelukkig dat wij samen konden gaan. De keuze viel ook op Brazilië omdat verhalen de ronde deden van studenten in de voorgaande jaren van het postgraduaat die zichzelf verloren hadden gevoeld in die buitenlandse ervaring, in gigantische projecten in landen zoals Brazilië, en in de eerste maanden ook de te hoge drempel van de andere taal, waardoor het gevoel wegwijnt dat men impact kan hebben.

Mijn oog viel daarom op een project waarvan ik het gevoel had dat kleinschaligheid en een Belg aan het hoofd meer kansen boden om echt impact te hebben, want dat was mijn doelstelling. Als 20-jarige afgestudeerde sociaal werker wou ik iets dóen. Dat project was *Esperança da Criança*, opgericht door een Belgische pater, pater Jan.

Dat project was bezocht door onze school voordat wij ernaartoe gingen en hoewel er kanttekeningen werden gemaakt door onze stagebegeleider over

de traagheid van het leven, de gebrekkige structuur om dingen gemakkelijk op te bouwen en de mogelijk rigide houding gezien de leeftijd van pater Jan, gingen wij er toch voor.

Midden oktober 2008 kwamen we aan. Zijn pedagogische aanpak naar jongeren was veelal laten opgroeien, weinig regels. Of zo verkondigde hij toch in de eerste weken. Maar na die eerste weken werd het voor mij en mevrouw Nouwen duidelijk dat hij zeer vriendelijk en vergevingsgezind was voor sommige jongens en ruw, kort en grof tegen andere. Deze tactiek kon hij toepassen, want hij had de macht. Laat dat duidelijk zijn. Het mogen verblijven van die jongens stond of viel bij de gratie van pater Jan. Het opnemen van de jongens in het project viel of stond bij de gratie van pater Jan. Dit zorgde voor veel mentale onrust bij die jongeren die jammer genoeg niet in de bovenste schuif lagen bij pater Jan. Beste dames en heren, wees maar zeker dat in die harde context van de favela's in Fortaleza, de jongens die tactiek van pater Jan spiegelde. Meedoen met het beschimpen van de zwarte schapen kon op goedkeuring rekenen van pater Jan.

Bij de jaarwisseling 2008-2009 – wij waren er toen tweeënhalve maand – was het voor mij al even duidelijk: dit was niet dat mooie en impactvolle kleinschalige project waar we hadden op ingetekend. Het was gefiltreerd door een vreemde sfeer van favoritisme en gerichte achterstelling, teren op een misplaatste macht en hiërarchie.

Toegegeven, ik kijk daar nu wat meewarig op terug. De 20-jarige Harmen was naïef. Ik kon mij niet inbeelden dat er iets fout zou zijn met dat project toen ik erheen ging, dat er met de insteek en inborst van iemand die dat had opgestart iets fout zou zijn, dat er met de inborst en insteek van iemand die zijn thuisland achterliet om daar in de armoede iets op te bouwen iets fout zou zijn. Ook niemand van mijn directe omgeving en de indirecte omgeving, mijn school, wees mij hierop.

Bestond er dan geen interne tegenwind tegen pater Jan? De sterkhouders van het project was de huishoudster, een echte mamafiguur. Zij hield het zaakje daar recht. Zij *nudgede* zo hier en daar pater Jan. Haar loon, dat hij uitbetaalde, en derhalve het private onderwijs voor haar zoon, dat in Brazilië van cruciaal belang is, kwamen evenwel van pater Jan. Te veel pushen of kritische vragen stellen werd niet in dank afgenomen.

Tegelijkertijd werd het alsmaar duidelijker dat sommige jongens in de bovenste schuif lagen. Daar werd wel lacherig over gedaan onder de rest van de jongens. Eén jongen in het bijzonder kon tijdens ons verblijf echt niets fout doen: drugs

kopen, verkeerde vrienden hebben, stelen van het project, stelen van andere jongens... Het mocht van pater Jan. Hij zag dat door de vingers. Dat irriteerde de rest natuurlijk en het kwam soms tot kookpunten, waar wij dan op toekeken.

De relatie tussen pater Jan en mij werd dan oppervlakkiger. Ik focuste op wat we wilden doen en liet hem wat links liggen. We moeten hem tevreden houden want het is toch zijn project, dat werd volledig achterwege gelaten.

Net voor carnaval 2009 informeerden twee jongens ons dat pater Jan fysiek grensoverschrijdend gedrag pleegde. Die oudste jongen woonde niet meer in het project, maar bezocht het nog regelmatig. Toen hij er wel nog woonde, werd hij wakker in de slaapzaal en was pater Jan bij een bed te zien. De jongen bewoog zich dan alsof hij bijna wakker werd – hij was wakker – en dan ging pater Jan stilletjes weg. Het was niet nodig om zich te haasten, hij wandelde gewoon rustig weg.

Een andere jongen van 12 jaar die er wel nog woonde, zei die dag koudweg dat hij door pater Jan vaak werd betast in de auto voor 10 of 20 real, 3 of 6 euro. Dat zorgde die dag voor een schokgolf, want naast het veelvuldig en diepgaand grensoverschrijdend gedrag op mentaal vlak ten aanzien van die jongens, wat wij al maandenlang zagen, was dat nog een laag erbovenop. Dat was echt onverwacht voor mij. Die huishoudster deelde dezelfde dag al mee dat er al heel lang geruchten waren en de Braziliaanse politie zelfs een onderzoek had gevoerd. Ze vertelde dat hij ook douchte met een jongen van 7 jaar en dat ze vermoedde dat de jongen die niets fout kon doen ook ongepaste dingen moest doen. Die jongen sliep naast hem in de kamer, ver weg van alle andere jongens en ogen.

Die dag herinner ik me nog levendig hoe we wegliepen van het project na de getuigenissen van die jongens naar een afgelegen strandje, dat we "ons strandje" noemden. We hebben daar als geslagen honden uren naar de zee zitten kijken. We hebben geweend. We zeiden tegen mekaar dat dit toch niet kon, terwijl we al lang wisten dat dat het missende puzzelstukje was.

Verschillende emoties gingen vanaf dan constant door ons heen. Allereerst ongeloof. Hoe kan iemand toch zoiets doen? Hoe absurd zelfverzekerd moet je zijn als pater en hoe weinig voeling heb je met je eigen gedrag als je twee stagiairs vanuit België voor acht maanden in je project uitnodigt? Hoe losgeslagen van de realiteit moet je zijn als je denkt dat je dit gewoon kan doen en tegelijkertijd nodig je nog twee externe mensen uit?

Vervolgens boosheid. Ik was boos op mezelf dat ik het toen pas durfde onder ogen te zien en niet zelf sneller een vraag in die richting had gesteld aan die jongeren met wie we een goede band hadden opgebouwd. Ik was boos op hem dat hij die jongens in zo'n positie zette dat ze naast de mentale pesterijen en onrust ook nog eens seksueel ongewenst gedrag moesten ondergaan. Ik was boos op hem omdat hij ons voor een onmogelijke keuze zette.

Dezelfde dag, dus zeer snel, kregen we de boodschap van de huishoudster dat we niets mochten doen, dat we hem niet mochten confronteren en dat we niet naar de Braziliaanse politie mochten gaan. De financiële afhankelijkheid voor die 30 jongens, voor haar gezin, voor haar zoon en nog enkele andere externen was te groot. Hij had een systeem van een financieel infuus geïnstalleerd dat ervoor zorgde dat zij en veel anderen van hun hart al jarenlang een steen moesten maken. Zij vroeg van ons nu hetzelfde.

Een laatste emotie die we voelden, was angst. Wat nu? Wat mochten we wel doen, als zij vragen om niet naar de politie te stappen? We moesten toch iets doen. Waar lag onze loyaliteit?

We hebben de school gebeld, uitleg gegeven over de getuigenissen die we die dag hadden gekregen. In 2008 was er nog geen Teams. We moesten het doen met een internetcafé waar we mailtjes konden sturen. We hadden één gsm, een Nokia 3310, die we op luidspreker konden zetten, maar wat wel veel geld kostte. De school en de stagebegeleider hebben ons goed gesteund. De stagebegeleider zei zeer veel begrip te hebben voor de moeilijke positie waarin we ons bevonden en het loyaliteitsconflict. Zij gaven aan ons te steunen ongeacht de keuze die we zouden maken.

De daaropvolgende weken waren een waas. We hebben toen beslist welke aankopen we gingen doen om het project te ondersteunen. We hadden vanuit België immers veel geld gekregen, waarschijnlijk omdat mensen het een mooi project vonden. We kochten daar dan bijvoorbeeld een wasmachine mee. Er was echter nul afstemming met pater Jan. We kochten die spullen en plaatsten ze daar. Hij had geen inspraak in de aankopen. Helemaal op het einde verwees hij eens naar de geruchten, maar ik was niet sterk genoeg om hem daar maximaal mee te confronteren. Ik heb er bijzonder veel spijt van dat ik dat nooit heb gedaan.

Het afscheid van onze gasten, waarmee we zeven à acht maanden mee hadden samengeleefd en -gewerkt was op z'n zachtst gezegd een afscheid in mineur.

Bij mijn terugkomst in mei 2009 heb ik het een beperkt aantal mensen in mijn directe omgeving verteld, maar daar stopte het omdat ik me schaamde en het gevoel had onvoldoende te kunnen uitleggen waarom het zo moeilijk was om echt iets aan die situatie te doen.

In 2010 zijn we in contact gekomen met Lieve. Door haar hebben we in een Leuvens café Belgische slachtoffers van Pater Jan ontmoet, waaronder Koen, die moedig heeft getuigd in *Godvergeten* en in deze commissie. Dat was voor mij een zwaar moment omdat ik beseftte dat het niet was beperkt tot dat project daar, maar dat het misbruik al ver in de tijd terugging tot in België.

Op hun vraag zijn we in het voorjaar van 2011 naar de politie gegaan. Dat pv heeft Lotte nog. Ik voelde wel dat ze ons op het moment zelf serieus namen, maar achteraf gezien hebben we er nooit meer iets van gehoord, waardoor ik de indruk kreeg dat ze ons dan toch niet serieus namen.

Doorheen de jaren daarna was er af en toe media-aandacht voor pater Jan. Ik voelde mij echter nooit sterk genoeg door gevoelens van ongeloof, boosheid en angst om dit volledig uit de doeken te doen. Het is wel iets dat stevast terug naar boven komt en *Godvergeten* heeft veel losgemaakt, ook bij mij. In de laatste aflevering komt hij aan bod. Die beelden van hem en het project terugzien, het timbre van zijn stem horen: ook al ben ik geen slachtoffer van seksueel grensoverschrijdend gedrag, toch bezorgd dat me een onpasselijk gevoel.

Ik ben heel dankbaar dat Lotte er was tijdens die maanden in Brazilië. Daar alleen zitten als 20-jarige zou ik niet hebben gekund. De slachtoffers van pater Jan waren wel alleen. Zij moesten hun ondenkbare leed alleen dragen, hier in België, in Nederland, op verschillende plaatsen. En dan opnieuw in Brazilië, ook op verschillende plaatsen. Wie dat toegestaan hebben, goed wetende wat er gaande was, hebben dat alleen kunnen doen omdat er een systeem was dat dit toeliet. Met andere woorden: ze hebben het niet alleen toegestaan, ze hebben het ook mee georganiseerd. Het is een carrousel van misbruik.

Ik heb het onnoemelijk geluk gehad dat ik niet het slachtoffer ben van zo iemand en om te kunnen opgroeien in totale vrede. Zijn gedrag, en die 13 jaar tussen het project en vandaag, geeft me genoeg mentale afstand om dit als mijn grootste take-away te zien voor mijn ervaringen in Brazilië en mijn ervaringen met pater Jan.

Pater Jan gedijde perfect in een carrousel van

misbruik. Hij was geen mastermind. Mispak u daar niet aan. Hij is geen mastermind. Hij is geen methodische misbruiker die op voorhand goed weet wat hij gaat doen. Als je hem een mastermind noemt, geef je hem veel te veel krediet. Waarom kwam hij dan steeds weg met zijn seksueel grensoverschrijdend gedrag? Die vraag moeten we ons stellen. Het systeem waarin hij zat, regelde dat voor hem. Elke keer dat hij ermee wegwam, werd hij zelfzekerder. Hij vond ook redenen waarom hij ermee wegwam. "Ik doe zoveel goede dingen". "Wat ik doe, zal wel niet zo erg zijn, zeker?" "Iedereen maakt fouten." Het trieste gevolg is dat we niet weten hoeveel jongens misbruikt zijn, seksueel, mentaal of beide, hier, in Nederland en in Brazilië, op verschillende plaatsen.

Lotte Nouwen: Beste commissieleden, allereerst wil ik benadrukken dat er naar de slachtoffers moet worden geluisterd. Ik ben tevreden dat zij deze kans krijgen in deze commissie. Ik kan niet de pijn voelen die zij hebben meegemaakt en de innerlijke strijd die zij nu nog steeds voeren.

Ik ben blij dat ook wij mogen getuigen over het afschuwelijke leed dat een Vlaamse, Limburgse pater in het buitenland heeft veroorzaakt. Ik vind het belangrijk om aan te tonen hoe ik pater Jan persoonlijk ervaren heb tijdens onze stage in 2008-2009, maar ook welke stappen wij naderhand hebben ondernomen in een poging om hem te doen stoppen in zijn handelen. Ik hoop dat onze getuigenis in deze commissie een bijdrage kan leveren aan de strijd die door velen wordt gevoerd.

In 1995 is pater Jan in Pacheco, een dorpje in de buurt van Fortaleza, begonnen met de opvang van kansarme kinderen en jongeren, waaronder ook straatkinderen. Aanvankelijk beschikte hij enkel over een klein huisje met twee kleine kamers en een keukentje. Geleidelijk aan kon pater Jan zijn huis uitbreiden en zelfs ook enkele huizen bijkopen. Tijdens de periode dat wij er verbleven, beschikte hij over een accommodatie voor de opvang van ongeveer 30 kinderen, adolescenten en jong volwassenen.

Regelmatig was er een nieuwe instroom van kinderen. Deze kinderen werden aangemeld vanuit sociale diensten of vanuit families van kinderen die rechtstreeks hulp vroegen aan pater Jan. De uitstroom van de ouderen liep echter niet zo vlot, door de grote werkloosheid in de regio.

Het opvangtehuis Esperança da Criança (Hoop van het kind) werd mede mogelijk gemaakt door vrijwillige persoonlijke giften van het netwerk rond pater Jan, bestaande uit familie, vrienden, toeristen uit Europa. Het project werd ook financieel gesteund door de eucharistievieringen die pater

Jan in naburige kerkjes mocht geven, bijvoorbeeld in de kapel van een vakantiepark in de buurt.

Naar mijn weten kreeg het werk van pater Jan geen enkele financiële steun van de Braziliaanse overheid. Het project Esperança da Criança was een opvangtehuis waar oudere kinderen zorgdroegen voor jongere kinderen. Pater Jan had het idee van een grote familie waarin iedereen zijn verantwoordelijkheid nam en de andere hielp. Pater Jan stond voor een antiautoritaire opvoeding. Zijn verkoopspraatje werkte, zowel bij Belgische, Duitse en Nederlandse toeristen, als bij ons.

Naast de opvang hield pater Jan zich ook recreatief bezig met de organisatie van zijn voetbalploeg. Die ploeg bestond uit bewoners van het project en jongeren uit de buurt. In werkelijkheid was het project heel anders dan pater Jan het voorstelde. Het was een ongeorganiseerde chaos.

Het was ons meteen duidelijk dat pater Jan niet bekwaam was om op een pedagogisch verantwoorde manier met kinderen om te gaan. Pater Jan beweerde dat georganiseerd spel met deze jongens niet mogelijk was, maar toch deden Harmen en ik allerlei activiteiten met de kinderen: wij speelden spelletjes met hen, organiseerden een huiswerkklass en gaven Engelse les.

Pater Jan had een aantal maatregelen getroffen om in orde te zijn met de Braziliaanse sociale diensten: een dagstructuur opgehangen die totaal niet werd nageleefd, een coördinatieteam samengesteld dat in de realiteit niets te zeggen had. Daarbovenop, zijn wil was wet.

Na ongeveer een maand kwamen onze docenten van de sociale school op bezoek. Onze frustraties waren toen al hoog opgelopen en het deed ons deugd om ons verhaal aan hen te kunnen vertellen. Zij hielpen ons om de dingen in perspectief te plaatsen. Steeds meer bouwde het vertrouwen van de kinderen op. Wij voelden dat er iets niet klopte in de aanpak van de jongens door pater Jan, maar wij konden het niet verklaren, tot die ene dag.

Ik zal een stukje uit mijn dagboek voorlezen, van 27 februari 2009:

"Ik had nooit gedacht dat ik ooit zoiets zou meemaken. Vorige week zaterdag, 21 februari, riep de huishoudster ons samen in de slaapkamer van pater Jan. Daar zat D. op ons te wachten. Hij vertelde dat hij samen met pater Jan in de auto zat. Toen hij 10 reals had gevonden en die eerlijk aan pater Jan had teruggegeven, betastte pater Jan hem op plaatsen waar dat niet zou mogen. Daarna kwam een andere jongen de kamer binnen. Hij vertelde dat pater Jan ook zulke dingen bij hem had

gedaan toen hij klein was, inmiddels was hij al 18 jaar. Pater Jan kwam 's nachts naar zijn kamer en deed dingen met hem, hij betastte hem. Hij vertelde dat bijna alle jongens in het project dit was overkomen. Hij was nooit naar de politie gestapt omdat hij wist dat ze hem als kind tegenover een pater toch nooit zouden geloven. De huishoudster vertelde ons dat F., 8 jaar oud, onder de douche moest in de kamer van pater Jan. Toen ze zei dat hij dat niet kon maken, werd hij boos en trok hij F. weer de douche in. Ook de puzzel van J. begint nu in elkaar te vallen. Naar verluidt zou pater Jan de jongens die hij misbruikt veel geld, kleren en spullen geven. Dat verklaart misschien waarom pater Jan de laatste tijd zoveel aan J. heeft gegeven. Sinds een paar weken slaapt J. in de kamer naast pater Jan, met de deur op slot, wat natuurlijk erg verdacht is. We hebben lang gezocht naar redenen waarom pater Jan zoveel voor deze jongen doet, maar nu zou het antwoord wel eens gevonden kunnen zijn.

De huishoudster confronteerde pater Jan met de verhalen van de kinderen, maar hij vloog uiteraard uit en zei: wie geloof je, mij of de jongens? Ik was compleet geschokt door het verhaal en voelde me misselijk worden. Dit had ik nooit verwacht. Op een gegeven moment werd het me te veel en begonnen de tranen te stromen. Harmen en ik zijn toen gaan wandelen en hebben een tijdje op het strand gezeten. We hebben veel gepraat, geweend, waren boos en dachten na. We steunden elkaar. In het verleden heeft er al eens een onderzoek plaatsgevonden naar dit probleem. Dit onderzoek volgde op een klacht van de vader van een van de jongens. Gemaskerde politieagenten vielen destijds het project binnen, doorzochten alle foto's, ondervroegen zijn personeel. Enkele jongens werden op school ondervraagd door sociaal werkers, maar iedereen zweeg. Deze middag hebben we nogmaals met de huishoudster en D. gesproken. Ze hebben onderling afgesproken dat ze het hierbij zouden laten. De kinderen en zij hebben pater Jan, en zijn geld, te hard nodig. Ik kreeg de indruk dat ze onrechtstreeks probeerde te zeggen dat we er ons ook bij moesten neerleggen.

Pater Jan heeft iedereen zo afhankelijk van zich gemaakt dat al deze mensen niet meer zonder hem kunnen. Natuurlijk heeft hij dan vrij spel om te doen wat hij wil. Het lijkt onwaarschijnlijk dat iemand ooit een aanklacht tegen hem zal indienen, maar nu zijn wij hier op het project en wij zijn niet afhankelijk van hem. Eigenlijk zouden we hem meteen moeten aangeven, maar als we dat doen brengen we zoveel mensen in moeilijkheden. Het is een enorme tweestrijd en ik voel me machteloos. Er moet toch een oplossing zijn."

Dit waren enkele herinneringen uit mijn dagboek,

maar het staat vol met voorbeelden, anekdotes en reflecties over het onuitstaanbare gedrag van pater Jan.

Na het horen van de verhalen van de jongens, bespraken we de situatie met onze docent. We konden ons verhaal aan hem kwijt, er werd met ons meegedacht, we kregen de juiste ondersteuning. Na lang nadenken, besloten we nog een maand in het project te verblijven. We zouden nog zo veel mogelijk gesprekken proberen te voeren, proberen voorbeelden te verzamelen en eventueel een netwerk op te bouwen dat ons in de toekomst kon ondersteunen om verdere stappen te ondernemen, maar we hielden in ons achterhoofd: "Wie zou ons geloven? Het waren toen nog andere tijden."

Terug in België vertelden we het verhaal aan onze familie en stopten het daarna weg in een doosje, tot we in maart 2011 Lieve Halsberghe met een artikel in de krant zagen staan. Lieve bracht ons in contact met slachtoffers van pater Jan uit België. In een café in Leuven werden alle verhalen samengebracht. Het was duidelijk dat de geschiedenis zich herhaalde. Op verzoek van de slachtoffers uit België stapten we in maart 2011 naar de federale politie. Harmen en ik werden samen voor een eerste keer gehoord. Na het verhoor leek er niets te veranderen. Via een vriend uit Brazilië vernam ik dat pater Jan nog steeds het opvangtehuis runde. Ten einde raad stapten we in mei 2011 naar de Belgische pers en deden een interview in *Gazet van Antwerpen*.

Enkele weken later ontving ik een nieuwsbrief van pater Jan, met een stempel van de broeders van het Heilig Hart. Pater Jan ontkende alle beschuldigingen die in de pers waren verschenen. Met pen was een groot vraagteken geplaatst bij mijn getuigenis. Ik heb er geen idee van wie dat gedaan heeft en wat zij ermee bedoelden, maar ik voelde me geïntimideerd.

In juni 2011 werden wij opnieuw uitgenodigd door de federale politie en kregen wij bijkomende vragen. Tijdens het tweede verhoor gaf ik de politie een lijst met de namen van alle jongens die in 2008-2009 in het opvangtehuis verbleven. Drie jaar later, in 2014, hoorde ik via een nieuwsbrief van pater Jan dat hij het opvangtehuis een nieuwe naam had gegeven. Er werden geen nieuwe jonge kinderen meer aangemeld vanuit de Braziliaanse sociale diensten. De oudere kinderen bleven er wel, en ook families bleven aankloppen voor onderdak, voor financiële hulp, en voor de dagelijkse soep van pater Jan. Waar zouden zij anders naartoe gaan?

Na het zien van de documentaire *Godvergeten* was ik opnieuw erg van slag. Ik stuurde de beelden door

naar een vriend in Brazilië. Ik vroeg hem klacht in te dienen bij de Braziliaanse politie of contact op te nemen met de oversten van de kerk. Hij ging in gesprek met de huishoudster, maar zij weigerde. Zij zijn bang en hebben pater Jan en zijn geld nog steeds nodig om te overleven. Ik vertelde aan onze vriend dat Harmen en ik vandaag gehoord zouden worden in deze commissie. Hij benadrukte dat wij pater Jan terug naar België moeten halen: hij heeft te veel verkeerde dingen gedaan.

Tegen de slachtoffers in België en Brazilië wil ik zeggen: ik bewonder jullie moed. Jullie veiligheid werd geschonden. Het gedrag van pater Jan laat diepe littekens achter en hij geeft op geen enkele manier aan dat hij beseft welke schade hij aanricht. De kleine jongens van het project zijn inmiddels volwassen geworden. Sommigen van hen zijn er zelfs niet meer. Zij krijgen vandaag jammer genoeg niet de kans gehoord te worden.

Bedankt voor het luisteren.

Marie-Christine Joveneau: Chers membres de la commission, je m'appelle Marie-Christine Joveneau et viens en tant que victime et au nom de toutes les victimes de la Basse-Côte-Nord pour témoigner des abus sexuels commis par Alexis Joveneau, missionnaire belge de l'ordre des Oblats de Marie Immaculée.

Alexis Joveneau arrive dans les années 1950 sur la Basse-Côte-Nord (c'est le nord du golfe du Saint-Laurent au Québec) et est envoyé à La Romaine (Unamen Shipu) comme curé de la réserve dans laquelle j'ai travaillé en 1981-1982.

Il faut savoir qu'Alexis Joveneau, de par sa personnalité, avait un pouvoir, une ascendance démoniaque sur les communautés innues et les membres de sa famille. Il a utilisé son pouvoir religieux pour non seulement abuser sexuellement de nombreux enfants (garçons ou filles), mais pour contrôler l'administration des communautés innues et leurs finances. Je suis une de ses nombreuses victimes.

J'ai été abusée par lui quand il revenait en Belgique et logeait chez mes parents, à peu près tous les 5-6 ans. À cette époque, de par mon histoire, je cherchais un père – le mien était alcoolique – et un religieux pour que Dieu ne m'appelle pas comme mes deux frères et ma sœur décédés après ma naissance. Je suis la seule enfant survivante de mes parents biologiques. Cela a commencé par de petits attouchements, mais je n'avais pas conscience qu'il s'agissait d'abus sexuels même si j'étais très mal à l'aise quand il s'approchait de moi ou me prenait sur ses genoux.

J'avais une véritable admiration pour cet oncle, ce missionnaire servant dans une réserve indienne au nord du Canada et étais subjuguée par ses récits sur cette culture innue reliée à son environnement naturel, et attachée à ses rites traditionnels. Toute la famille le vénérât comme un roi et à chacun de ses retours, les réunions de famille se multipliaient pour qu'il puisse baptiser, marier certains de ses neveux, nièces, petits-neveux ou petites nièces ou administrer des messes de commémoration.

Depuis toute petite, je lui avais dit que j'irais travailler sur la réserve avec lui après mes études supérieures, et c'est ce que j'ai fait après mes études d'institutrice en juillet 1981. Les attouchements ont été progressivement de plus en plus violents.

Je logeais au sous-sol du presbytère de la réserve et lui au premier étage avec le frère Jean. Très vite, il a déménagé de chambre au sous-sol et toutes les nuits, il venait dans mon lit, déconnecté de toute moralité, pour me faire subir la folie de son désir. Malgré mes "non", il me faisait croire que ce n'était rien de mal et que c'était de cette façon que les pères innus manifestaient leur amour pour leur enfant. Je n'ai eu que la possibilité de me laisser faire, à ce moment-là, et de fermer les yeux, tétanisée par ses actes. Je peux vous dire que mon corps a gardé en mémoire la douleur des attouchements et que malgré les années de psychothérapie, je sais que mon être en gardera à vie les cicatrices. Voir le documentaire *Godvergeten* était pour moi insoutenable.

À la fin du printemps 1982, je décide de m'enfuir de la réserve en prétextant auprès de lui que je devais absolument retourner en Belgique pour mon visa et pour obtenir un permis de travail. J'ai parlé des abus à ma mère, mais en minimisant les faits tellement j'avais honte et me sentais coupable. Elle a tout de suite pris le téléphone pour que je porte plainte aux Oblats. Je me suis mise à genoux devant elle pour qu'elle ne le fasse pas. Je ne le voulais pas, pour mon père et pour la famille qui le vénérât, et je n'avais pas la force de l'affronter à ce moment-là. De toutes façons, j'étais certaine qu'ils m'auraient traitée de menteuse et de folle. Il avait le pouvoir, le verbe.

Je suis allée vivre à Bruxelles dès mon retour. Ma mère m'avait mise au courant de multiples lettres pour moi, qui arrivaient, venant d'Alexis Joveneau. Je lui avais dit à cette époque que je ne voulais pas les lire et qu'elle pouvait toutes les brûler. En 2002, dix ans après la mort d'Alexis Joveneau, un des Innus avec qui j'ai travaillé est venu me voir. Je lui ai expliqué pourquoi je n'étais jamais revenue à Unamen Shipu. Il m'a dit: "Toi aussi? Francis aussi." Je voulais absolument contacter Francis

pour lui parler. Et il m'a dit qu'il n'avait plus de contacts avec lui et qu'il était dans un centre pour personnes en difficultés.

Savoir déjà à ce moment-là que je n'étais pas seule à avoir été abusée a pu me permettre de retravailler ma culpabilité en thérapie.

Les années passent. Je porte ce secret et ce sentiment de culpabilité et de honte et m'arrange pour que cela ne puisse pas être perçu.

En 2010 ma mère décède. En vidant les armoires de sa chambre, j'ai retrouvé toutes les lettres que mon oncle m'avait écrites en 1982 après mon retour de la réserve. Elle ne les avait pas brûlées, mais les avait toutes ouvertes et gardées en y mettant des annotations: "J'en ai parlé à ..."

Cela m'a bouleversée et replongée dans ce vécu que j'avais refoulé et, même si j'en avais parlé dans mes séances de psychothérapie depuis des années, je m'étais abstenue de me centrer sur ce sujet tellement j'étais engluée de honte, de peur et de culpabilité.

Les dénonciations de ses abus ont commencé en novembre 2017 lorsque des membres de la communauté de Pakua Shipi témoignent devant la Commission d'enquête nationale sur les femmes et filles autochtones disparues et assassinées. À la suite de ces dénonciations, un de mes cousins travaillant au Canada m'a appelée en décembre 2017 sachant que j'avais vécu dans la communauté de Unamen Shipu de 1981 à 1982 et m'a demandé ce que je pensais de ces dénonciations. Je lui ai confirmé les témoignages des femmes innues et lui ai dit que j'avais moi-même été abusée par notre oncle.

Savoir que je n'étais pas la seule à avoir été abusée a marqué un grand tournant dans ma vie. Le 6 janvier 2018, je décide enfin de porter plainte contre Alexis Joveneau. Je poste un message sur Radio-Canada confirmant les témoignages des femmes innues concernant le père Alexis Joveneau. J'envoie un courriel à pointdecontactabus.malines-bruxelles@catho.be et à Laurent Jérôme, anthropologue, professeur titulaire à l'Université du Québec à Montréal.

Je reçois le 8 janvier une réponse du père Koen Jacobs de l'archevêché de Malines qui me communique l'adresse pointdecontactabus.coreb@catho.be dont les responsables me transmettent les coordonnées des supérieurs provinciaux des Missionnaires Oblats de Marie Immaculée en Belgique et au Canada.

Les supérieurs des Oblats en Belgique m'ont dit que je devais m'adresser au supérieur des Oblats au Canada, car Alexis Joveneau avait vécu plus de temps au Canada qu'en Belgique.

À la suite de mon mail au supérieur des Oblats du Canada, j'ai reçu un appel téléphonique le jour même. Le supérieur, Luc Tardif, s'excusait et m'a tout de suite dit qu'il allait me dédommager. Je lui ai répondu que les dommages étaient tels qu'il n'était pas possible de les dédommager avec de l'argent. Ce Père supérieur des Oblats du Canada avec qui j'ai eu la conversation téléphonique m'a ensuite répondu par mail et m'a écrit: "Comme Missionnaires Oblats de Marie Immaculée, nous sommes profondément attristés et bouleversés de ce que nous entendons plus récemment à propos du père Alexis Joveneau. Nous sommes disponibles et désireux de faire en sorte que la vérité soit faite et que justice soit rendue."

Une journaliste du Canada, Magalie Lapointe, proche des femmes innues et des dossiers autochtones en général, a eu mon nom par Laurent Jérôme et m'a contactée pour son enquête sur les abus sexuels commis par cinq pères Oblats (les pères Alexis Joveneau, Omer Provencher, Edmond Brouillard, Raynald Couture et Édouard Meilleur). Celle-ci m'a demandé si j'acceptais de me rendre à Montréal à mes frais pour venir témoigner publiquement. J'ai senti que c'était important, car j'avais des preuves – les lettres – et parce que je ne voulais en aucun cas que les femmes qui avaient eu le courage de témoigner soient perçues comme des menteuses. J'y suis allée avec mon mari en mars 2018. Consécutivement à ma venue, une demande de recours collectif a été déposée en mars 2018 et l'action collective contre les Missionnaires Oblats de Marie Immaculée pour des agressions sexuelles qui seraient survenues de 1940 à nos jours a été accordée par la Cour supérieure de Montréal le 16 novembre 2021.

Plus de 200 victimes, hommes et femmes, ont contacté les avocats afin de s'inscrire à la présente action collective. Ces dévoilements concernent, entre autres, les pères Alexis Joveneau, Omer Provencher, Edmond Brouillard, Raynald Couture et Édouard Meilleur. En tout, plus de 39 religieux des Missionnaires Oblats de Marie Immaculée ont été identifiés comme agresseurs présumés.

J'ai connaissance de 60 victimes d'Alexis Joveneau seul: 34 femmes innues de la communauté de Unamen Shipu, 16 femmes innues de la communauté de Pakua Shipi, 4 hommes innus de la communauté de Unamen Shipu, 1 homme innu de la communauté Pakua Shipi, 2 femmes allochtones et 1 homme allochtone.

Aujourd'hui, beaucoup d'entre nous ont été auditionnés par la Cour et des essais de négociation à l'amiable avec les Oblats sont en cours. Je suis retournée sur la réserve à Unamen Shipu deux fois depuis les dénonciations, en juillet 2018 et en mai 2022. J'ai pu parler avec des victimes d'Alexis Joveneau et faire partie de cercles de partage selon les rituels innus et d'une tente de sudation. Je désire souligner l'importance de mettre les mots sur ce que les victimes d'abus sexuels ont vécu. Chaque victime est différente. Certains, certaines, pour oublier, se sont réfugiés dans la drogue ou dans l'alcool, d'autres n'ont plus pu vivre avec ce fardeau de la honte et des souffrances et se sont suicidés et d'autres se sont réfugiés dans une hyperactivité sans prendre soin de soi.

De plus, les dégâts collatéraux transgénérationnels sont énormes. Avoir un parent qui doute, qui ne se positionne pas, qui est incapable de juger, d'avoir son opinion, qui est tétanisé par la colère et la violence, qui est incapable de se battre fait des générations de personnes malades à la recherche de qui elles sont. La parole, les mots mis sur ce que nous avons vécu, le partage sur nos années de souffrance, de honte et de culpabilité ont eu de réelles répercussions positives pour moi-même mais aussi pour mes enfants et mes proches.

Il est important que les abuseurs, religieux ou pas, soient jugés comme tout citoyen et qu'il n'y ait plus de déplacement, par l'Église, de prêtres au moindre soupçon. La plupart des populations où sont envoyés des missionnaires sont de culture croyante et très attachées aux rituels et au sacré. Malgré tous les abus subis par les missionnaires sur les réserves, leurs églises sont aujourd'hui bien plus pleines que les nôtres.

Je désirerais terminer par une phrase de l'Évangile de Jésus-Christ selon Matthieu 18 verset 6:

"Celui qui est un scandale, une occasion de chute, pour un seul de ces petits qui croient en moi, il est préférable pour lui qu'on lui accroche au cou une de ces meules que tournent les ânes, et qu'il soit englouti en pleine mer."

Je me demande alors pour quels mobiles obscurs des responsables religieux qui, normalement, doivent appliquer la volonté de Dieu, ne conduisent pas leurs religieux abuseurs devant un tribunal, comme tous les citoyens, et continuent à cacher la vérité.

De **voorzitster**: Mevrouw Halsberghe, wilt u nog iets toevoegen?

Lieve Halsberghe: Mevrouw de voorzitster, ik weet niet of Harmen Lecok en Lotte Nouwen willen vertrekken. Zij wilden graag vroeger vertrekken. Is het mogelijk om eventuele vragen eerst aan hen te stellen?

De **voorzitster**: Dat kan zeker. Ik kijk meteen naar de commissieleden.

Ik dank jullie trouwens allemaal voor jullie krachtige, moedige maar toch serene getuigenis.

Ik kijk naar de leden in de zaal. Zijn er vragen?

Valerie Van Peel (N-VA): Mevrouw de voorzitster, ik heb een kleine vraag.

Ik heb trouwens alle respect voor jullie getuigenis. Een dergelijke verantwoordelijkheid krijgen op twintigjarige leeftijd is immers enorm. Daarom heb ik ook de hiernavolgende vraag.

U hebt heel even aangegeven dat u op een bepaald moment met de school hebt overlegd en hebt meegegeven wat jullie hadden ontdekt. Wanneer ik het echter goed heb begrepen, heeft de school de keuze om daarmee al dan niet iets te doen bij jullie gelegd. De school heeft op geen enkele manier mee de verantwoordelijkheid genomen, om op dat moment bepaalde zaken te melden. Dat is straf.

Harmen Lecok: Mevrouw de voorzitster, mevrouw Van Peel, naar mijn herinnering hebben zij ons gevraagd hoe wij een en ander wilden aanpakken en of wij daar al dan niet wilden blijven. Wij hebben toen het loyaliteitsconflict dat wij op dat moment ervoeren, duidelijk medegedeeld.

Zij hebben bij mijn weten niet de stappen gezet in de richting van het Belgische gerecht. Dat hebben zij mij nooit medegedeeld. Misschien was de scoop toen ook nog niet duidelijk. Wij hadden toen immers nog geen weet van Belgische slachtoffers. Misschien dachten zij net als wij toen ...

Valerie Van Peel (N-VA): De dader was wel Belgisch.

Harmen Lecok: De dader was inderdaad Belgisch. Ik ben geen expert ter zake. Ik kan mij echter voorstellen dat zij een en ander in een Braziliaanse context beschouwden.

Lotte Nouwen: Ik denk dat de school ons ook wilde beschermen, omdat wij geen bewijzen hadden. Zij wilden samen met ons misschien uitzoeken of kon worden geprobeerd een netwerk op te bouwen, teneinde sterker te staan en stappen te zetten tegen pater Jan. Dat was echter heel

moeilijk.

Daniel Senesael (PS): Madame la présidente, j'ai une question pour Mme Joveneau.

J'ai entendu votre témoignage poignant. Vous parlez de l'action collective que vous êtes occupée de mener. Je pense qu'elle n'est pas encore terminée, si j'ai bien compris, pour les 70 victimes. Quelles sont les volontés d'aboutir? Sous quelle forme? Est-ce un dédommagement? Est-ce une reconnaissance en tant que victime? Si vous pouviez être un peu plus précise.

Marie-Christine Joveneau: Une reconnaissance en tant que victime, nous l'avons eue. Il y a beaucoup plus que 70 victimes. Ici, dans le recours collectif, il y a cinq missionnaires qui sont visés. À ma connaissance, il y avait déjà 300 victimes pour les cinq. Pour M. Alexis Joveneau, j'ai connaissance de 60 victimes. Il y en a peut-être plus.

Cette action collective a été acceptée par la Cour supérieure du Québec. Maintenant, j'ai été auditionnée par la Cour, par les avocats de la partie adverse. Les interrogatoires sont toujours en cours, victime par victime. Je sais que des négociations à l'amiable sont toujours en cours avec les Oblats aussi.

L'avocat chargé du recours collectif a demandé un dédommagement – de l'argent – pour chacune des victimes mais ce n'est pas du tout ce que je recherche.

Être reconnue comme victime, nous l'avons été. Je me sens vraiment avoir été reconnue comme victime.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Madame la présidente, d'abord, je remercie chacun des intervenants pour son témoignage.

J'ai une question pour Mme Joveneau. Il s'agit de quelques précisions pour être sûr d'avoir bien compris ce qu'il s'est passé.

Madame Joveneau, vous avez dit à un moment qu'une réponse que vous aviez reçue était: "Alexis Joveneau a vécu plus de la moitié de sa vie au Canada", avec comme sous-entendu qu'on ne pouvait plus intervenir. Est-ce la réponse que vous avez reçue de l'archevêché lorsque vous vous êtes adressée à lui?

Marie-Christine Joveneau: Je crois que j'ai reçu la réponse du COREB. Je ne peux pas vous dire précisément qui m'avait donné cette réponse-là.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Est-ce au niveau de l'archevêché en Belgique?

Marie-Christine Joveneau: C'est ce qu'on m'a dit: qu'il avait vécu plus de temps au Canada qu'en Belgique et que donc, je devais m'adresser aux missionnaires au Canada.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Une question vient ensuite.

J'ai cru comprendre que vous aviez pu introduire cette action au Canada et qu'il y avait un meilleur accueil ou une meilleure prise en considération des victimes au Canada qu'ici. Ou alors avez dû également forcer, par vos démarches, l'introduction au Canada de cette action?

Marie-Christine Joveneau: Je pense que c'est par mon action mais aussi parce que j'avais ces lettres.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Il n'y avait donc pas de meilleure reconnaissance là-bas?

Marie-Christine Joveneau: Non, je ne pense pas qu'il y ait de meilleure reconnaissance. Non. Au contraire! Jusqu'à présent, les communautés autochtones ont été abusées sexuellement et autrement aussi. Il y a vraiment eu des abus de pouvoir des missionnaires dans les communautés autochtones du Canada. On n'a tenu compte d'aucune...

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Très bien. Je voulais être bien sûr de ne pas me faire de fausses idées à cet égard. Je vous remercie.

Une dernière petite question. Vous avez parlé de cinq missionnaires qui sont concernés par votre action. S'agit-il de cinq missionnaires belges?

Marie-Christine Joveneau: Non, juste Alexis Joveneau.

Olivier Vajda (Ecolo-Groen): Je vous remercie.

De voorzitter: Collega's, hebt u nog vragen? (Nee)

Ik wil de gelegenheid geven aan mensen die dit willen, om de zaal te verlaten. Ik heb begrepen dat mevrouw Halsberghe nog niet vertrekt.

Dank u wel in ieder geval voor uw komst en voor de moed die u opgebracht hebt om hier te komen getuigen.

(De heer Harmen Lecok en mevrouw Lotte Nouwen verlaten de zaal)

Lieve Halsberghe: Beste commissieleden, de katholieke kerk is een wereldwijde, internationale organisatie. Mijn goede vriend Tom Doyle, kwam hierover reeds getuigen in 2011. Wat hij toen zei, geldt vandaag nog steeds. Als gerechtelijk expert heeft hij het nog nooit zo druk gehad als tijdens het jongste decennium. Voor Tom aankwam in België, verscheen er in *Tertio* een artikel met allerlei beschuldigingen aan zijn adres; kwestie van zijn geloofwaardigheid op voorhand al te proberen in te deuken. De poging van *Tertio* mislukte echter, want Tom geniet wereldwijd heel veel respect buiten de kerk, maar ook bij voormalige collega's.

Op het einde van de 20ste eeuw doorbraken moedige slachtoffers op verschillende plaatsen in de wereld het zwijgen: in de VS, in Canada... Marius Tungilik in Canada was de eerste Inuk die sprak over de misdaden die hij en anderen ondergingen in de *residential school* van Chesterfield Inlet. Ook bij ons begon men te praten, zoals Rik Devillé heeft verteld.

De kerk ondernam actie. De bisdommen ontwikkelden consistente strategieën om seksueel misbruik van kinderen te verbergen. Het historisch patroon van de kerk volgens Tom Doyle: het misbruik ontkennen, minimaliseren, de schuld afschuiven, het slachtoffer devalueren, intimideren, geen contact opnemen met de politie, geheimhouding bewaren en priesters verplaatsen zonder het iemand te vertellen.

Het nationaal centrum voor de analyse van geweldsmisdrijven van de FBI in de VS onderzocht alle documenten die de procureur-generaal van Pennsylvania had verzameld voor zijn onderzoek in 2018, ongeveer een half miljoen pagina's die meestal enkel na dagvaarding waren verkregen. Vrijwillig afgeven, deed men niet. Die gegevens werden bewaard in het geheime of vertrouwelijke archief van het bisdom en in de personeelsdossiers. De agenten identificeerden zeven factoren die herhaaldelijk naar voren kwamen in de reactie van de bisdommen op klachten over kindermisbruik. Meer bepaald bedoel ik de *circle of secrecy*. Die *circle of secrecy* is geen uitspraak van de politie of van een slachtoffer, maar wel van een bisschop. Dat staat beschreven in een rapport van de Pennsylvania Grand Jury dat ik heb doorgestuurd naar het commissiesecretariaat.

De analyse van de FBI – ik citeer uit het rapport van de Pennsylvania Grand Jury:

"Speciale agenten getuigden voor ons dat ze een reeks praktijken hadden geïdentificeerd die regelmatig voorkwamen in verschillende configuraties in de diocesane dossiers die ze hadden geanalyseerd. Het lijkt wel een draaiboek om de

waarheid te verbergen.

Ten eerste, gebruik eufemismen in plaats van echte woorden om de seksuele aanrandingen in de documenten van het bisdom te beschrijven. Zeg nooit verkrachting, maar zeg ongepast contact of grensoverschrijdend gedrag.

Ten tweede, voer geen echt onderzoek uit met goed opgeleid personeel.

Ten derde, om de schijn van integriteit te behouden stuurt u de priesters voor evaluatie naar door de kerk beheerde psychiatrische behandelcentra. Laat deze deskundigen diagnosticeren of de priester een pedofiel is, grotendeels gebaseerd op de zelfrapportages van de priester en ongeacht of de priester daadwerkelijk seksueel contact heeft gehad met een kind.

Ten vierde, als de priester verwijderd moet worden, zeg dan niet waarom. Vertel zijn parochianen dat hij met ziekteverlof is of aan nerveuze uitputting lijdt of zeg helemaal niets.

Ten vijfde, zelfs als een priester kinderen verkracht, blijf hem dan onderdak en levensonderhoud geven, ook al gebruikt hij deze middelen misschien om nog meer aanrandingen mogelijk te maken.

Ten zesde, als het gedrag van een dader bekend wordt in de gemeenschap, verwijder hem dan niet uit het priesterschap om ervoor te zorgen dat er geen kinderen meer slachtoffer worden. Plaats hem in plaats daarvan over naar een nieuwe locatie, waar niemand zal weten dat hij een kindermisbruiker is.

Ten slotte, en vooral, vertel het niet aan de politie. Seksueel misbruik van kinderen, zelfs zonder daadwerkelijke penetratie, is, was en is altijd een misdaad, maar behandel het niet op die manier. Behandel het als een personeelskwestie binnenshuis."

Leg nu al deze punten van de Pennsylvania Grand Jury naast de uitspraken en gedragingen van de Belgische kerk in 2010, maar ook vandaag, dan zult u zien dat het schema nog steeds wordt gevolgd. Dat bewijs werd hier al geleverd.

De kerk ontmoedigt slachtoffers om klacht in te dienen. Ze maken hier misbruik van hun aanzien en zelf toegewezen hogere status in de maatschappij om druk uit te oefenen op de slachtoffers en hun familie. Zo maken ze voor het betalen van schadevergoedingen ook misbruik van de zwakkere positie en de goedheid van slachtoffers zoals de heer Jean Borms, die hier al

kwam getuigen. Zij kunnen zich geen advocaat of psycholoog veroorloven, ten gevolge van de jarenlange folteringen in hun kindertijd. Kijk nog maar eens naar de getuigenis van de heer Jean Borms in *Godvergeten*. Jarenlang, dag in dag uit, 365 dagen per jaar in permanente angst moeten leven: als dat geen foltering is, dan weet ik het niet.

Ook in andere landen proberen ze ten aanzien van zwakkere slachtoffers er vanaf te komen met aalmoezen als compensatie voor verwoeste levens. Zie hiervoor het onderzoek van journalist Michael Rezendes van *Spotlight* gemaakt voor Associated Press in 2019. Dit zit bij de documentatie die ik aan het secretariaat gaf. De heer Borms kreeg 10.000 euro van de arbitragecommissie. Het is een onwaarschijnlijke schande. Dit mogen we in een democratie niet toelaten. Een feestelijke outfit voor een bisschop of een kardinaal kost veel meer dan dat.

Door die schijnbaar hogere positie worden priesters en bisschoppen ook anders behandeld door velen bij politie, gerecht, politiek en pers. Het principe van gelijkheid wordt hier niet toegepast. Er wordt niet gedaan wat nodig is om kinderen te beschermen.

Begin 21ste eeuw was er dan de oprichting door de bisdommen van interne commissies voor onderzoeken en beoordelingen. Men maakt hierbij gebruik van vrijwillige respectabele leken uit de samenleving, zoals oud-rechters, psychiaters, professoren, zoals de commissie-Halsberghe, zoals de commissie-Adriaenssens. In vele andere landen is dit ook toegepast. Hoewel dit principe een goed idee was, kwam de procureur van Pennsylvania erachter dat deze processen soms werden gebruikt als onderzoeksmechanismen om een verdediging op te bouwen voor mogelijke rechtszaken tegen de slachtoffers. Deze interne commissies kregen geen inzage in alle relevante documenten die de bisschoppen in hun geheim archief hadden verzameld. Dat is bijzonder duidelijk voor wat betreft de commissie van mijn tante. Maar ook de heer Deetman beschrijft het. Ik denk dat ook de heer Adriaenssens gezegd heeft dat hij niet alles te zien kreeg. Er werden veel beloftes gemaakt door de bisschoppen en oversten, vaak neergeschreven in wijdverspreide brochures. Maar tot op de dag van vandaag worden daders beschermd en overgeplaatst, klokkenluiders gestraft en kinderen als prooien voor roofdieren opgeofferd.

De kerk zal nooit het initiatief nemen om dit gedrag te wijzigen. Alle wijzigingen zijn te danken aan externe machten, zoals gerechtelijke onderzoeken, Pennsylvania Grand Jury-rapporten of *Spotlight*-artikels in *The Boston Globe*. In België werd

Operatie Kelk overduidelijk tegengewerkt. Anders zouden exact dezelfde bevindingen als uit de Amerikaanse onderzoeken naar voren zijn gekomen. Er is in ons land ook een gebrek aan fondsen voor degelijke onderzoeksjournalistiek. En als die er is, wordt ze gemarginaliseerd, zelfs aangepast.

De eerste zaak waarmee ik mij beziggehouden heb, was die van Eric Dejaeger; een dossier van mijn tante.

Deze man, een gevluchte illegale crimineel, heeft zestien jaar lang vrij rondgelopen in België en Europa. Hij vertoefde hier in hoge kerkelijke kringen. Omdat hij gelogen had over zijn Canadese nationaliteit en omdat het consulaat in Canada een blunder beging door dat niet correct na te gaan, had hij een Canadees en Belgisch paspoort, toen hij in 1995 Canada ontvluchtte.

Volgens de procureur van Canada zou dat land in 1997 een aanvraag tot uitlevering hebben ingediend. Specialisten van het ministerie van Justitie in België zijn evenwel formeel: er is nooit een aanvraag tot uitlevering geweest. Toch is er in 1997 actie ondernomen. Erik Dejaeger, die geen Frans sprak, werd naar Lourdes gestuurd. Het meisje dat u op zijn schoot ziet zitten en dat ik heb geanonimiseerd, heeft een paar jaar geleden zelfmoord gepleegd toen ze zwanger was.

In 1998 was er een *red notice* van Interpol, dat vermeldde dat de gezochte Belg een Canadees was. Nog volgens de specialist van het ministerie van Justitie heeft de politie geen actie ondernomen, omdat België geen onderdanen uitlevert. In 2000 werd de *red notice* gepubliceerd in de *Krant van West-Vlaanderen*. Toen werd wel actie ondernomen, namelijk door het bisdom Brugge. Het artikel uit de *Krant van West-Vlaanderen* werd gefaxt naar de provinciaal van de oblaten. Rechts ziet u een kopie van die fax die de oblaten hebben ontvangen. Hij komt uit het dossier van mijn tante.

Erik Dejaeger bleef echter in Lourdes. Pas toen een vrouw, die aan kardinaal Godfried Danneels schreef dat Erik Dejaeger een vrouw had verkracht, een kopie van de *red notice* ging afgeven in Lourdes, werd Erik Dejaeger terug naar België gestuurd.

Erik Dejaeger werd in 2011 uiteindelijk uitgewezen, waarvoor ik oprecht mijn dank wil betuigen aan de mensen die dat mogelijk hebben gemaakt voor de vele tientallen slachtoffers en de volledige bevolking van Nunavut en omstreken. Mijn dank gaat ook uit naar Douglas De Coninck en Matthias Declercq van *De Morgen*, die over het dossier van mijn tante een artikel publiceerden op 8 mei 2010

en zo de bal aan het rollen brachten. Voormalig minister Wathelet wilde de illegale Erik Dejaeger eerst niet laten opsluiten in een gesloten centrum, omdat er zagezegd geen plaats was; die kan ik niet bedanken.

Toen ik het proces in Iqaluit in 2013 bijwoonde en luisterde naar de afgrijpselijke verhalen over extreem gewelddadig seksueel geweld op kinderen en een moordpoging, bracht de VRT de provinciaal van de oblaten in beeld. Een vriendelijk lachende, oude man, die met zoetgevooisde stem mocht zeggen dat Dejaeger altijd een broeder zou blijven en die bij kaarslicht uit zijn bijbel mocht lezen. Ik vond dit echt niet oké. Vooral niet omdat diezelfde paters de advocaat van Dejaeger betaalden, die in de rechtbank de slachtoffers voor leugenaars uitmaakte. Marie-Christine heeft het daarnet gezegd. Ze wilde gaan getuigen, omdat ze niet wilde dat de slachtoffers voor leugenaar werden uitgemaakt. Dat is de tactiek van de kerk. Aan het slachtoffer van Dejaeger zegden de oblaten meer dan 30 jaar lang dat ze niet wisten waar Dejaeger was of dat hij dood was, terwijl zijn naam gewoon op de lijst stond van de club van oblaten. Ik heb u die bewijzen mee opgestuurd.

Die vrouw die net als veel te veel slachtoffers door de trauma's een heel moeilijk leven had gehad, die nu eindelijk in de rechtbank op enkele uren vliegen van haar thuis, voor volstrekt onbekenden moest vertellen wat Dejaeger haar had aangedaan, die werd nu voor leugenaar uitgemaakt. Dejaeger had haar als klein meisje proberen te verkrachten. In een reflex deed ze in haar broek. Dejaeger pakte haar op en zette haar aan de rivier. Daar werd ze door een toevallige voorbijgangster gevonden. Weet u hoe hard het vriest in Igloolik? Hoe snel een kind daar doodvriest? Het slachtoffer had daarna veel problemen, zoals de meeste slachtoffers. De oblaten betaalden dan een advocaat die haar onstabiel noemde, een leugenaar. En Dejaeger ontkent al die misdaden.

Ik heb hierover Manu Keirse aangeschreven. Hij antwoordde ; "Ik vind inderdaad dat men niet kan pleiten voor onschuldig. Voor mij is dat een misdaad." Ik vroeg hem om dat in een open brief te herhalen, zodat de slachtoffers en de oblaten dat konden lezen. Manu Keirse wil wel praten – liefst praten om zo weinig mogelijk op papier te hebben – maar dit kon hij niet doen om de slachtoffers te helpen. Hij zei aan mij dat het een misdaad is om onschuldig te pleiten, maar wil dat niet openlijk herhalen. Excuseer, maar dat is gewoon hypocriet.

Dejaeger zit opnieuw in de cel in Iqaluit in afwachting van het zoveelste proces. Dat komt omdat er in Canada al heel lang geen verjaring van deze misdrijven is. Hij heeft op 15 jaar tijd ongeveer

100 slachtoffers gemaakt: jongens, meisjes, volwassen vrouwen en ook honden. Dat kunt u allemaal nalezen in de vonnissen. Hij is daarvoor veroordeeld.

Ik vraag u om na te gaan of er maatregelen kunnen worden genomen zodat dit soort misdadigers zich niet meer achter hun nationaliteit kunnen verstoppen. Ik verwijs hiervoor ook naar de zaak-Rivoire in Frankrijk; ik heb u daarvan ook documenten gestuurd. Dat is een collega van Dejaeger en Joveneau. Er zit een artikel van *Le Monde* in mijn documentatie en een brief van de dochter van een slachtoffer in Iqaluit aan de paus van vorig jaar.

De volgende zaak gaat over priester Omer Verbeke, een priester van het bisdom Gent, die eerst in Lokeren in de jaren '70, daarna in Kanzenze in de Democratische Republiek Congo in de jaren '80 en dan opnieuw in het bisdom Gent in de jaren '90 slachtoffers maakte. Met de steun van de salesianen en anderen richtte hij vervolgens een ngo op om scholen te bouwen voor de weeskinderen van de genocide in Rwanda.

In 2018 heb ik CNN geholpen met een onderzoek. Benjamin Kitobo, een slachtoffer van Omer in Congo, getuigt daarin. Benjamin, die hierover een dossier had bij mijn tante, heeft mij dat dossier eind 2010 opgestuurd, inclusief een opname van een telefoongesprek met Omer, waarin hij één misstap toegaf.

Douglas De Coninck van *De Morgen* publiceerde op 29 januari 2011, midden in de parlementaire commissie, het verhaal van een priester die bekend had en voor wie het bisdom een schadevergoeding had betaald aan Benjamin. Die priester zou zorgen voor de meest kwetsbaar mogelijke kinderen. Oorverdovende stilte in de media. Er bereikten ons meer klachten over feiten in de jaren '70 en '90. Maar Omer bleef naar Rwanda gaan. In 2011 stapte ik ten einde raad met het artikel uit *De Morgen* naar de Rwandese ambassade. Men vroeg mij waarom de politie niets deed. Maar Omer bleef naar Rwanda gaan en geld inzamelen voor zijn vzw, ook via de website van het 4de Pijlersteunpunt, van de Vlaamse overheid meen ik. Ik stuurde die mensen het artikel en de vzw werd van hun lijst verwijderd.

In 2014 publiceerde Yves Delepeleire van *De Standaard* opnieuw een artikel over Omer, die nog steeds naar Rwanda reisde. Daarin werd ook melding gemaakt van de feiten uit de jaren '90 in het Gentse, die nog niet verjaard waren toen in 2004 Luc Van Looy bisschop van Gent werd. In het middagjournaal van 22 november 2014 van de VRT zei journaliste Machteld Libert : " Omdat het

om verjaarde feiten ging, legde de bisschop van Gent, die nu in Rome is, hem enkele maatregelen op". Hoewel ik haar had voorgesteld om met Benjamin te spreken, verkoos zij de bisschop aan het woord te laten, die heel veel zei over wat hij zou doen, hoewel hij al tien jaar bisschop was en het nog niet gedaan had.

Ik vind de toon van dit journaalitem nog altijd totaal ongepast, alsof het moest passen in de sinterklaas-sfeer. Het gaat wel over zwaar getraumatiseerde, oneindig kwetsbare kinderen, over echte kinderen. En nog een kind, en nog een kind, en nog een kind, zou Rik zeggen. De openbare omroep had reeds in 2011 gezwegen over deze kinderen. Ik vind dit onaanvaardbaar en een democratie onwaardig.

Ik nodig u uit om nu, na *Godvergeten*, de tekst van die nieuwsitems opnieuw te lezen. Ik heb die voor u uitgeschreven. Zij zitten ook bij uw documenten.

De volgende zaak gaat over pater Jan Van Dael. Het aantal onregelmatigheden bij het gerecht in die zaak is ontelbaar. Ik vraag dan ook aan u en aan de Hoge Raad voor de Justitie dat de zaak wordt uitgespit tot op de laatste komma. Koen Gorremans is hier al komen getuigen. Stefan getuigde ook in *Godvergeten*. Ik ken verschillende Belgische slachtoffers van pater Jan. Vijf van die mannen heb ik samengebracht, omdat zij mij dat gevraagd hadden. Zij wilden met elkaar praten. Het enige wat deze mannen en hun familie vroegen, was dat pater Jan werd weggehaald bij de kinderen in Brazilië.

Het bisdom Antwerpen was al op de hoogte van de klachten over de man sinds de jaren '90. Ook het parket van Antwerpen had klachten ontvangen. Ik weet niet wanneer. Het heeft die geseponneerd. Ik weet niet waarom. Was er dan geen gevaar voor recidive in een streek van kwetsbare kinderen? Waarom werd er niets gedaan om pater Jan uit Brazilië weg te halen?

Er waren klachten binnengekomen per mail en per telefoon bij de commissie-Adriaenssens. Zoals Koen Gorremans al aangaf, zouden die prioritair behandeld worden. Ook bisschop Bonny werd ingelicht via de parochie. Peter Adriaenssens heeft de meldingen over pater Jan overgemaakt aan het federaal parket voor 24 juni 2010. Wat heeft het federaal parket daarmee gedaan? Waarom heeft het dat gedaan? Waarom heeft het dat niet gedaan?

Na 24 juni 2010 heeft de heer Adriaenssens Stefan aangeschreven om te vragen of zijn melding geanonimiseerd mocht verschijnen in zijn rapport. De melding werd niet gepubliceerd in het rapport van Peter Adriaenssens.

Met Koen Gorremans en een moeder van het slachtoffer in het buitenland ging ik naar onderzoeksrechter Wim De Troy, maar hij kon de klacht niet aannemen, omdat hij was gewraakt. Op aanraden van Peter De Waele heb ik op 26 oktober 2010 een verklaring afgelegd bij de federale gerechtelijke politie van Brussel. Koen had toen geen tijd en het andere slachtoffer woonde te ver weg.

Peter De Waele en de collega's waren toen al klaar om zo snel mogelijk naar Brazilië te vertrekken om pater Jan te verhoren. Maar de klacht verhuisde naar het parket van Antwerpen. Daar zei men dat de feiten in België verjaard waren en dat men niets kon doen met betrekking tot Brazilië.

We besloten dan maar om een persconferentie te organiseren op 27 januari 2011. De foto linksboven werd genomen op die persconferentie. De nieuwsdiensten van zowel VTM als VRT filmde dit, maar opnieuw vonden ze dit verhaal van een priester die al sinds de jaren '70 beschuldigd werd van seksueel misbruik, die sinds de jaren '90 een privétehuis uitbaat voor straatkinderen in een zeer arme en door sekstoerisme geplaagde streek van Brazilië, geen nieuws, en dat terwijl er op dat moment een parlementaire commissie plaatsvond over het misbruik in de kerk. Het was absoluut wel nieuws, maar de openbare omroep wilde dit niet brengen. De reden hiervoor moet achterhaald worden. Gelukkig publiceerden enkele kranten wel een artikel.

Een maand later werd ik gecontacteerd door Lotte Nouwen en Harmen Lecok, die over Brazilië vertelden en vroegen wat ze konden doen. Mijn antwoord was: "Ga naar de federale gerechtelijke politie."

Ondertussen had ik veel Skypegesprekken met Joao, een journalist uit Brazilië voor *Folha*, een belangrijke krant. Hij deed onderzoek, sprak met de lokale politie, getuigen en slachtoffers en werd door pater Jan bedreigd. Zijn eindredacteur wilde het stuk niet publiceren.

Ik sprak vorige week met Joao. Hij is nu prof in Nederland. Hij was toen zo teleurgesteld dat het belangrijke stuk niet gepubliceerd werd, dat hij besloot de journalistiek te verlaten. In mei 2011 spraken enkele journalisten in België met Joao, Harmen en Lotte, en verschenen er opnieuw een aantal artikels. Rond diezelfde tijd kregen we de melding dat pater Jan in België was. Hij werd verhoord door de politie van Antwerpen, ontkende alles en is weer vertrokken.

De oversten van pater Jan wijzigen nogal vaak hun

versie van de feiten. Zelfs nadat het verhaal in de pers is gekomen, blijven de paters uit Tervuren de bedelbrieven waarin hij geld vraagt voor zijn goed werk, rondsturen. Zo heeft ook Lotte er een gekregen, met een stempel van de paters van Tervuren.

Ook bij Stelimo kun je in 2013 nog giften storten voor pater Jan. In 2015 staat Stelimo nog op de lijst van erkende instellingen van de Koning Boudewijn-stichting. Deze lijsten worden ook gebruikt voor evenementen op de openbare omroep, zoals De Warmste Week.

Ondertussen vulde het dossier over pater Jan bij de politie een hele tafel. Er zijn verschillende versies over wat er daarna gebeurde. Het gerecht in Brazilië zegt dat het pas in 2014 gecontacteerd is. Het Belgisch gerecht beweert iets anders. Dat werd echter pas duidelijk na een lang onderzoek door twee journalisten, die ik in Nederland moest gaan zoeken. In België was niemand te vinden die dat kon of mocht onderzoeken. Dat zegt veel over België...

Jeroen Kostense en Katy Sherriff onderzochten de zaak in België en Brazilië. Ze maakten een schitterende reportage voor *Brandpunt*, genaamd *De kinderen van pater Jan*. Er volgden ook twee publicaties, in *De Groene Amsterdammer* en in *Knack*. Ze zitten in het dossier dat ik u bezorgd heb.

De VRT-nieuwswdienst, tegen wie een klacht liep voor de Raad van Journalistiek wegens fouten in *Het Journaal* over priester Omer, kocht de uitzending van *Brandpunt* en zond ze uit, nadat er eerst grote stukken uitgeknipt werden. Al het werk dat de Nederlandse journalisten hadden gedaan, dat bloed, zweet en tranen had gekost – iedereen weet dat echte onderzoeksjournalisten niet rijk worden van hun werk –, al dat werk werd eruit geknipt. De reportage werd verminkt. Dat zou je bij Rudi Vranckx niet moeten proberen, denk ik. Ik heb de volledige tekst van beide uitzendingen op papier gezet. U kunt dan zelf oordelen.

Na het uitzenden van de verminkte reportage van *Brandpunt* koos *Terzake* ervoor om Peter Adriaenssens naar de studio uit te nodigen. Peter Adriaenssens heeft een of meer klachten over pater Jan in 2010 aan het federaal parket overgemaakt. Verder niets...

Stefan De Vos, die ook in *Godvergeten* getuigt, wilde ook naar de studio gaan om commentaar te geven op de reportage, waarin hij ook getuigt. Stefan, die door de paters van het kastje naar de muur werd gestuurd, kreeg per ongeluk e-mails waaruit blijkt dat de paters zich niet om de slachtoffers of de kinderen in Brazilië bekommeren.

Hij mocht niet naar de studie van *Terzake*.

Het antwoord van de heer Voet op mijn opmerking hierop doet mij denken aan het antwoord van een bisschop: wij hebben uw bekommernis gehoord, of iets in die zin. Ik kan u de mail bezorgen.

Ik heb Peter Adriaenssens toen een sms gestuurd en hem gevraagd om Stefan in zijn plaats te laten gaan. Geen antwoord. Ik vind dit onaanvaardbaar.

Ik vraag dan ook dat VRT de reportage van *Brandpunt* integraal opnieuw uitzendt, en dit keer met commentaar van mensen die wel over de werkelijke feiten willen praten.

Uit het onderzoek is ook gebleken dat een kennis van pater Jan, Angel Schepens, in 2011 naar het justitiepaleis in Antwerpen is gestapt om met een schriftelijke toestemming van pater Jan het dossier over hem op te vragen. Na tien dagen mocht de heer Schepens een envelop met vele pagina's gaan ophalen. Daartussen zit ook het pv van mijn aangifte bij de collega's van Peter De Waele op 26 oktober 2010. Ik vraag dat dit volledig wordt onderzocht.

Ook kregen de ouders van een slachtoffer in maart 2011 plots ongevraagd bezoek van een Antwerpse politie-inspecteur die hen vragen stelde en hen namen van slachtoffers gaf. Zij vonden dit zeer ongepast. Ook dit moet worden onderzocht. Ik heb dit allemaal aan Peter De Waele gemeld. Dit zit dus zeker in zijn dossier.

Lotte en Harmen hebben de politie in Brussel een lijst gegeven met alle gegevens van de kinderen in het tehuis van pater Jan, toen zij daar waren. De politie van Brazilië verklaart dat ze alleen de voornamen van vijf kinderen kregen. Daarmee kon de Braziliaanse politie niets aanvangen.

Katy, een van de journalisten, legde uit waarom. In Brazilië gebruikt men altijd beide achternamen met een reden. Er zijn namelijk zeer veel mensen met dezelfde voornaam. Er zijn zoveel Jose's, Joao's, Rodrigo's enzovoort. Met alleen voornamen kon de Braziliaanse justitie echt niets. Indien ze de volledige lijst met namen erbij hadden gekregen, dan was het wellicht wel gelukt. Daarmee hadden ze waarschijnlijk de CPF-identiteitsnummers kunnen achterhalen.

Het dossier rond pater Jan is volgens ons niet correct behandeld door de Belgische Justitie. Een niet-religieuze vader zou allang in de boeien zijn geslagen. Ik ben ervan overtuigd dat men hier anders heeft gehandeld, omdat hij lid is van een kapitaalcrachtige religieuze orde. Ik vraag u dan ook om dat volledig te onderzoeken. Het zal veel

tijd vragen.

Ik spreek nu over de zaak-Luk Delft, tot voor kort priester van de salesianen.

CNN nam in de zomer van 2018 contact met mij op en vroeg me een aantal zaken op te zoeken. Op 3 oktober 2018 vond ik de naam van Luk Delft, een salesiaan, op een onlinelijst van salesianen. Bovenaan kunt u een screenshot van het artikel zien en onderaan links een screenshot van die lijst. Het was hoogstwaarschijnlijk dezelfde Luk D. uit een krantenartikel van 2012, die werd veroordeeld voor seksueel geweld op minderjarigen. Hij bleek voor Caritas in Centrafrique werken. Het is moeilijk om plaatsen te vinden waar nog meer kwetsbare kinderen wonen.

CNN begon het onderzoek en ze kwamen op 9 oktober naar mijn huis. Op 10 oktober gingen ze langs bij Rik Devillé, met wie ik voor hen een afspraak maakte. Linda Opdebeeck heeft hier gezegd dat ze in 2017 reeds naar de politie is gestapt met informatie over Luk Delft. In 2018 wist ik dat dus niet. Ik vraag mij af hoe dat komt. Wat heeft de politie met die melding gedaan? Mij is daar verder niets over bekend.

Op 24 februari 2019 is Rik Devillé uitgenodigd in *De Zevende Dag*. Hij zegt letterlijk: "Als we het over België hebben, ga ik wel akkoord. Maar je moet ook zien: het probleem wordt vaak verlegd. Ik zeg zomaar iets, de salesianen. Een salesiaan is hier veroordeeld voor seksueel misbruik. Dan lees je een paar jaar later dat in Caritas Centrale Afrique die priester daar werkzaam is. Je ziet hem nog op de foto staan met..." Lisbeth Imbo onderbreekt hem met een vraag: "Nog altijd, de dag van vandaag?" Devillé antwoordt: "De dag van vandaag. Het kan gaan over Centraal-Afrika, het kan gaan over Latijns-Amerika, het kan zelfs gaan over de Verenigde Staten."

Wederom is mijn vraag aan u: waarom is met die verklaring van Rik Devillé niets gedaan?

De VRT-nieuwsdienst heeft zoveel specialisten voor Afrika. Een van hen was zelfs nog in Kaga Bandoro geweest in 2014 en heeft Luk Delft voor de camera gehaald. De documentatiedienst van de VRT heeft toch ook de artikels over de veroordeling van 2012? Waarom heeft in 2019 niemand van de VRT iets gedaan met de informatie van Rik Devillé? Nogmaals, het gaat over kinderen van vandaag! Dit maakt mij echt heel boos.

Ik heb onlangs die vraag gesteld aan een bekend journalist van de VRT-nieuwsdienst. Ik vroeg hem waarom men in 2011 niets had gedaan met de informatie over Omer en pater Jan. Ik verwees naar

het artikel van Douglas De Coninck in *De Morgen*. Nu blijkt dat men op de VRT-nieuwsdienst van zichzelf vindt aan een hogere vorm van journalistiek te doen. Welnu, zonder Douglas De Coninck liep Erik Dejaeger hier nog vrij rond en reisde Omer V. nog altijd naar Rwanda. De *circle of secrecy* wordt namelijk enkel gebroken door degelijke onderzoeksjournalistiek of degelijk gerechtelijk onderzoek.

De VRT-nieuwsdienst heeft met betrekking tot dit onderwerp geen onderzoeksjournalisten ingezet en heeft ook niet voor echte verandering gezorgd. Ingrid Schildermans werkt voor Canvas, niet voor de nieuwsdienst. Haar werk over dit onderwerp is van een veel hoger niveau dan wat de VRT-nieuwsdienst ooit heeft gedaan. Nochtans is het de opdracht van de openbare omroep om de waarheid te achterhalen en deze mee te delen aan de bevolking die hiervoor belastingen betaalt.

Het is ook heel vreemd dat de VRT de met prijzen beladen reportage van Ruben en Marieke Brugnera over de onfrisse praktijken bij Poverello niet heeft willen uitzenden. Gelijkaardige praktijken bij Wereldmissiehulp werden ook al, opnieuw, door Douglas De Coninck beschreven in *De Morgen* in 2011 en werden verder doodgezwegen. Nochtans is dit ook een internationaal wederkerend patroon. Zie hiervoor het onderzoek van de Wall Street Journal in 2019 over Peter's Pence, een liefdadigheidsorganisatie van de paus.

Na *Godvergeten* kwam bisschop Bonny aan het woord. Hij ontkende daar het bestaan van geheime dossiers. Geen commentaar van de journalist. De VRT-nieuwsdienst zou toch moeten weten dat het kerkelijk recht de bisschoppen en oversten verplicht in canon 489 en 490 om bepaalde documenten in een geheim archief te bewaren? Maar toen Tom Doyle, die dit nog maar sinds 1985 herhaalt, hier in februari 2011 kwam getuigen, was de VRT totaal afwezig. De grootste specialist in de hele wereld over het onderwerp van seksueel misbruik in de kerk, die overal als expert optreedt, was niet interessant voor de VRT-nieuwsdienst.

Wat gebeurt er dan wanneer in 2016 de film *Spotlight* onverwacht de Oscar voor beste film wint? Dan wordt een show opgevoerd en mag iedereen zeggen hoe erg het wel was, met de nadruk op was. En de specialiste van de VRT-nieuwsdienst, zogezegd, die zelf toegeeft dat ze misschien haar werk niet goed heeft gedaan, mag haar boek promoten, met reclame voor de meldpunten van de kerk.

Ik heb met de heer Saviano, het echte slachtoffer uit de film, op de barricade gestaan in Den Haag, Brussel, Parijs, Genève en vele malen in Rome. Ik

raad iedereen hier aan om opnieuw en aandachtig te kijken naar de film *Spotlight* en vooral na te denken over de quote van de heer Baron, die ik ook ken: "We moeten ons richten op de instelling, niet op de individuele priesters. Praktijk en beleid: laat me zien dat de kerk het systeem zo manipuleerde dat deze mannen niet aangeklaagd konden worden. Laat zien dat ze keer op keer dezelfde priesters terugsturen naar een andere parochie. Laat zien dat dit systemisch was, dat het van bovenaf kwam." Dat was een uitspraak van de heer Baron in 2001.

Vandaag zijn dezelfde manipulaties nog altijd bezig. Hier zijn al veel dingen gehoord. Hetzelfde systeem wordt toegepast. Daders worden nog altijd overgeplaatst. In de reportage van CNN waarvan ik u ook de link heb gestuurd, zegt de heer Loots van de salesianen in een interview: "Dat is een van de grootste uitdagingen: waar, wat moeten we doen met de misbruikers? Moeten we ze ergens anders onderbrengen? We hebben niet zoveel alternatieven." Denk daar maar eens over na.

Ondanks de uitspraken van Rik in *De Zevende Dag* enkele maanden eerder, was Luk Delft nog steeds in de Centraal Afrikaanse Republiek toen CNN hem daar op 16 juni 2019 confronteerde met nieuwe klachten van lokale jongens. De man vlucht. De slachtoffers worden aan hun lot overgelaten en Luk Delft krijgt een paar advocaten. De slachtoffers niet. Is dat gelijkheid? Op 23 juni wordt de man door Dignity ondervraagd. Op 25 juni geeft Carlo Loots een interview aan CNN. Hij vertelt hen niet dat Luk Delft reeds in België is. Op 26 juni maken de salesianen melding van de klachten tegen Luk Delft bij de politie. Samen met Dignity wordt een persbericht verspreid, waarin Manu Keirse verklaart dat de man onderweg is naar België.

Op 29 juni wordt Delft preventief geschorst. Het woordgebruik in dat document, namelijk "openbaar gerucht", katapulteert ons terug naar de bevindingen uit het rapport van de FBI.

De salesianen en Dignity hebben geen vat op een machtig medium als CNN. Ze weten dat de reportage wordt uitgezonden en gaan daarom proactief melding maken bij de politie, niet omdat ze zich plots om de slachtoffers van Delft, nog kinderen, bekommeren. Delft was immers reeds in 2001 betrap.

In maart 2001 krijgt de beheerder van het internaat, Wim Hanssens meldingen over aanranding van minderjarigen die intern zijn in Don Bosco van Sint-Denijs-Westrem. Hij meldt dit aan de directeur Jos Claes en eist dat Delft onmiddellijk geschorst wordt.

Het is heel nuttig om de verklaring van Jos Claes aan dit Parlement in 2011 met deze kennis van zaken en de bevindingen van de FBI opnieuw te lezen. Neem daarbij best een rode pen in de hand. Wim Hanssens, die ermee akkoord gaat dat ik u dit allemaal vertel en die nu aan het kijken is, maakt een verslag over de meldingen en laat dit door Delft ondertekenen. Later wordt aan Wim en de ouders van de leerlingen verzekerd dat Delft nooit meer met jongeren zal werken. Toch wordt hij naar Don Bosco in Sint-Pieters-Woluwe overgeplaatst, waar hij nieuwe slachtoffers maakt. Deze feiten komen slechts aan het licht na de reportage van CNN in 2019.

De salesianen plaatsen Delft in 2001 over naar een andere school. Hij wordt niet gestraft. Wie wel gestraft wordt, is Wim. Hij is de klokkenluider. Hij wordt niet ontslagen, maar moet nu gaan werken in Heverlee, op een ellendig verre afstand van zijn huis. In de CNN-reportage maakt hij dat met zeer weinig woorden duidelijk: "Ze kunnen je breken. En ze hebben mij gebroken."

Dat, dames en heren, is de ware aard van de katholieke kerk: daders beschermen, klokkenluiders straffen en kinderen opofferen als prooien voor roofdieren.

Ik vraag u om maatregelen te nemen voor de bescherming van klokkenluiders. Zij steken hun nek uit om kinderen te beschermen. De kerk doet het tegenovergestelde.

Delft heeft de voorwaarden, opgelegd door de rechtbank van Gent in 2012, geschonden. Toch beweren de salesianen dat de justitieassistent zijn toelating had gegeven voor de overplaatsing naar de Centraal Afrikaanse Republiek. Die man zou toch ook moeten weten dat het daar vol loopt met kwetsbare kinderen? Is dat zo? Kan dit onderzocht worden?

Wat nu ook duidelijk moet zijn, is dat de kerk nooit vertrouwd kan worden. Delft is in 2012 ook veroordeeld nadat hij tweemaal is betrap met beelden van seksueel geweld op kinderen. In juni 2023 is hij opnieuw veroordeeld voor verkrachting van een minderjarige in Brussel en voor het bezit van beelden van seksueel geweld op kinderen. Ik zie hier nergens een enkelband. Toch schrijven sommige kranten, ook bij die tweede veroordeling – en dat is werkelijk zeldzaam, niet het veelvuldig hervallen in de misdaden, maar wel na die tweede veroordeling – zijn naam niet voluit. Daarom heb ik mijn abonnement op *De Standaard* opgezegd. Er is geen enkele geldige reden de naam van Luk Delft niet voluit te schrijven na een veroordeling, en dan nog na een tweede veroordeling door de

rechtbank. Enkel na de reportage op CNN heeft het slachtoffer uit Brussel de moed gehad klacht in te dienen. Enkel na de arrestatie van Erik Dejaeger in Canada in 2011 hebben vele tientallen slachtoffers eindelijk de moed gevonden klacht in te dienen.

Anne Barrett Doyle van het online archief Bishopaccountability.org, een bron die gerespecteerd wordt door de beste journalisten ter wereld en ook door vele gerechtelijke instanties, heeft mij vorige week gezegd dat het voor slachtoffers van zeer groot belang is dat de naam van hun dader publiek gemaakt wordt. Bishopaccountability heeft een lijst van publiekelijk beschuldigde priesters en geestelijken, en veel slachtoffers hebben aan bishopaccountability gemeld dat het zien van de naam van hun dader op die lijst hun leven heeft veranderd. Velen vertelden dat ze suïcidaal waren, en dat ze pas begonnen te genezen toen ze de naam van hun dader in de databank zagen staan. De reden hiervoor is, zo heeft men ons verteld, dat door het zien dat ook andere kinderen werden misbruikt de slachtoffers beseffen dat de schuld niet bij hen ligt, maar bij de dader. Marie-Christine heeft dit daarnet ook gezegd.

Slachtoffers van seksueel geweld, vooral kinderen, geven zichzelf zo vaak de schuld. Een openbare database is de krachtigste katalysator voor genezing die wij ooit gezien hebben. De toegang tot informatie wordt bovendien door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens erkend als een fundamenteel mensenrecht om straffeloosheid te voorkomen.

Het volgende is een citaat uit de Joinet-Orentlicher Principles van de United Nations van 2007: "Het recht om te weten is niet alleen het recht van een individueel slachtoffer of van nauw verwante personen om te weten wat er is gebeurd, een recht op de waarheid. Het recht om te weten is ook een collectief recht, dat voortbouwt op de geschiedenis om te voorkomen dat schendingen zich in de toekomst herhalen. Hieruit vloeit een plicht tot herinnering voort, die de Staat op zich moet nemen om zich te wapenen tegen de perversies van de geschiedenis die de namen revisionisme of negationisme dragen. De kennis van de onderdrukking die het heeft meegemaakt, maakt deel uit van het nationale erfgoed van een volk en moet als dusdanig bewaard blijven."

Om dat te bereiken, worden twee maatregelen voorgesteld. De eerste is het oprichten van onderzoekscommissies, zoals deze. De tweede is het bewaren van archieven die betrekking hebben op mensenrechtenschendingen. Mijn vraag aan u is dus om ervoor te zorgen dat alle documenten over deze specifieke mensenrechtenschendingen

zullen worden bewaard in het nationaal archief en zeker niet in een aan de kerk gerelateerd archief.

Delft is in juni 2023 schuldig bevonden aan de verkrachting van een minderjarige in Brussel en het bezit van beelden van seksueel geweld op kinderen. De rechter sprak hem vrij voor de ten laste gelegde feiten in de Centraal-Afrikaanse Republiek. Die jongeren hadden geen advocaat om zich te verdedigen. Meer nog, er is zelfs geen onderzoek geweest door de politie, die het onmogelijk vond om een rogatoire commissie naar de Centraal-Afrikaanse Republiek te sturen.

De rechtbank baseert zich op twee zogenaamde onderzoeken. Het eerste was gevoerd door de kerk in Centrafrique. Het tweede onderzoek werd gevoerd door Caritas Internationalis, de grootste liefdadigheidsorganisatie van het Vaticaan. Hoe is het mogelijk dat het Belgische gerecht toelaat dat de kerk zelf onderzoek voert en dat onderzoek ook gebruikt? Kan u dat alstublieft onderzoeken?

Ook hier is er alweer geen sprake van gelijkheid. Ik heb aan de bisschop van Antwerpen, aan het hoofd van Caritas Internationalis in Rome en aan het hoofd van de salesianen in Rome gevraagd om een advocaat te financieren voor de slachtoffers. Ik kreeg geen antwoord.

Caritas België is een onderdeel van Caritas Internationalis. Het is niet voldoende te beweren dat zij van niets wisten. Wij zijn ondertussen vier jaar later en niemand van alle betrokkenen, die veel geld inzamelen via allerlei kanalen, waaronder *De Warmste Week* op de openbare omroep, doen ook maar enige moeite om de slachtoffers, de armsten van de armsten, te helpen. Is dat nochtans niet de reden waarom die organisaties zijn opgericht?

De zaak resoneert tot ver buiten België. De Verenigde Naties schorsten de relaties met Caritas Internationalis in de Centraal-Afrikaanse Republiek op. Caritas Internationalis, met hoofdkwartier in het Vaticaan, werd in 2017 op de hoogte gebracht van het verleden van Delft door dezelfde persoon die Rik Devillé had ingelicht, alsook over de kans op recidive. Caritas Internationalis deed echter niets. Na het verschijnen van de CNN-reportage ligt de top van Caritas Internationalis daarover. Ik vind dat niet uit. Dat staat in artikels van *Associated Press* van Nicole Winfield. Ik heb ze meegestuurd naar de commissie. Ondertussen heeft de paus de top van de organisatie volledig vernieuwd.

Er is nog iets heel belangrijks gebleken uit de reportage van CNN. CNN noemt het een *blind spot*. De religieuze ordes zijn baas in eigen huis. Niemand kan hen sanctioneren, zelfs de paus niet.

Een bisschop kan een *fidei donum* priester van zijn bisdom uit het buitenland terugroepen, maar het hoofd van elke religieuze orde heeft zijn hoofdkwartier in Rome en niet in het Vaticaan.

Ondertussen heb ik een zeer goede mensenrechtenadvocaat gevonden die de rechten van deze jongeren zal verdedigen. Maar ik doe een oproep: ik heb hulp nodig om een tolk op een VN-vlucht van Bangui naar Kaga Bandoro te krijgen, dat kost een paar honderden euro's. Ik doe dus een oproep aan het ministerie van Buitenlandse Zaken, of wie dan ook om dit te realiseren. Die kinderen hebben recht op gerechtigheid. Ons land zou daarvoor moeten zorgen.

Ik zal mijn aanbevelingen nogmaals kort samenvatten.

De vraag moet zijn wat we samen kunnen doen om te voorkomen dat kinderen nog ten prooi vallen aan deze criminelen. Wat kunnen we meer doen zodat de slachtoffers de waarheid kunnen achterhalen en de hulp krijgen die ze nodig hebben?

Daders mogen zich niet kunnen verstoppen achter hun nationaliteit. Kunt u hier iets aan veranderen alstublieft?

De financiering van liefdadigheidsorganisaties of reclame voor dubieuze religieuze organisaties op de openbare omroep moet onderzocht worden. Daar moet een einde aan gemaakt worden.

Onderzoeksjournalistiek is van levensbelang voor de democratie. Daar zijn meer fondsen voor nodig.

Is de openbare omroep correct omgegaan met het maatschappelijk belangrijk onderwerp van misbruik in de kerk? Wat kan beter?

In verband met de meldpunten in de kerk sta ik volledig achter de oproep van Rik Devillé om het dossier uit de handen van de kerk te halen. Dignity, weg ermee. De mensen van Dignity mogen niet meer met kwetsbare personen praten.

Klokkenluiders moeten beschermd worden.

Justitie moet meer middelen krijgen en moet gelijk toegankelijk zijn voor iedereen. Dat is in ons land niet zo. Veel te veel advocaten en rechters die ik ken hebben me dit al bevestigd. Ongelijke behandeling moet bestraft worden.

Schuldig verzuim moet uitgebreid worden. Nu is het veel te moeilijk om iemand voor schuldig verzuim te straffen. Ik heb aangetoond dat het verzwijgen van de waarheid oneindig grote schade aan de slachtoffers berokkent en ook bestraft moet

kunnen worden.

Ik dank u voor uw aandacht.

De voorzitter: Dank u, mevrouw Halsberghe.

Ik denk dat de aanbevelingen heel duidelijk geformuleerd zijn.

Collega's, zijn er nog vragen?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw Halsberghe, bedankt voor het hele verhaal en de vele dossiers met heel veel details.

Ik ben heel blij dat we het internationale deel ook echt bespreken. Ik was van plan om te vragen hoe u de rol van Justitie zag en u naar uw ervaringen te vragen, maar u hebt dat al geschetst in alle dossiers waar dat relevant was. Die vragen moet ik dus niet meer stellen.

U hebt een aantal dossiers genoemd. Het is misschien een moeilijke vraag, maar denkt u dat het hier gaat om het topje van de ijsberg? Gaat het volgens u om tientallen dossiers in de laatste jaren of gaat het om honderden dossiers? Hoe groot is dat probleem? Hoe vaak wordt die praktijk gehanteerd dat broeders en priesters die hier in de problemen komen naar daar vertrekken, naar daar gezonden worden? Kunt u daar meer over zeggen?

Voor de rest was u heel volledig. De stukken die u hebt bezorgd, zullen we ook grondig doornemen. Dat is de enige vraag die mij rest.

Lieve Halsberghe: Ik beperk mij niet tot Belgische priesters in het buitenland, jammer genoeg, maar ik spreek verschillende talen en daardoor komen die dingen op mij af. Verschillende mensen in verschillende landen contacteren mij omdat ze weten dat ik mensen probeer te helpen.

Ik vrees dat in de landen waar de kerk nog veel macht heeft, zoals Lotte en Harmen hebben beschreven, waar de mensen gehanteerd kunnen worden met geld omdat zij anders niet te eten hebben, het nog schering en inslag is. Dat geldt niet alleen voor de katholieke kerk, ik heb ook mensen gesproken die vergelijkbare zaken hebben meegemaakt in andere religies of andere religieuze organisaties.

Het is inderdaad het topje van de ijsberg. Het is ook, zoals de zaak van Luk Delft bewijst, nog altijd bezig. Op dezelfde wijze worden daders nog altijd overgeplaatst en men bekommert zich niet om de kinderen die zeker en vast ten prooi vallen aan dat soort mensen.

Ik ken nog vele andere horrorverhalen. Wij proberen bijvoorbeeld gerechtigheid te verkrijgen voor slachtoffers in een weeshuis in Mozambique. Op het internet is dat weeshuis net een resort, daar komen namelijk toeristen logeren. Die toeristen mogen dan 's nachts een kindje mee op de kamer nemen. Het gaat niet om één enkel geval. Ik heb nog een ander verhaal, van een Italiaanse jezuïet, die in Brazilië van dezelfde praktijken werd beschuldigd. Hij is eveneens gevlucht naar Mozambique. Net na de aanstelling van de nieuwe paus in 2013 kreeg hij nog bezoek van de oversten van de jezuïeten.

Helaas, mensen die, omdat zij een hogere positie hebben, vinden dat zij kinderen of andere mensen kunnen gebruiken, gaan naar plaatsen waar de mensen nog minder mondig zijn of geen geld hebben of waar de kerk nog veel macht heeft.

Neen, helaas is het nog niet gedaan.

Maria Vindevoghel (PVDA-PTB): Hartelijk dank, Lieve. Het werk dat u hebt verzet, is ongelooflijk.

Ik heb nog een vraag met betrekking tot de slachtoffers. U zegt dat zij ondersteuning moeten krijgen. Hoe ziet u dat? Hoe kunnen wij dat bieden? Ik weet niet hoe we de stem van die slachtoffers in het buitenland nog kunnen meenemen hier in onze werkzaamheden. Wat moeten we doen om hen een plaats te geven? Wat kan u ons daaromtrent voorstellen? Gelukkig bent u er om hun stem te laten horen, maar wat anders?

Lieve Halsberghe: Ik denk dat de erkenning van de waarheid het belangrijkste is.

In het begin van mijn betoog heb ik u een foto getoond van Marius Tungilik. Ik heb die man goed gekend, hij was ongelooflijk intelligent en genereus. Hij was in de vijftig toen ik hem voor het eerst ontmoette. Eigenlijk was hij als kind bang en dat bang kind zat nog in die persoon. Hij sliep, bijvoorbeeld, met het licht aan. Marius was zeer intelligent en zijn hersenen stonden niet stil. Hij wilde vooral begrijpen wat er gebeurd was. Hij wilde de waarheid kennen. Alle specialisten zeggen dat slachtoffers nood hebben aan de waarheid om te genezen. In zijn geval hadden de oblaten echter gelogen over zijn eerste dader die zelfmoord had gepleegd in de jaren '70 en ook over zijn tweede dader die gevlucht was naar Frankrijk. Marius heeft daar enorm van afgezien. De waarheid over dit soort misdaden bekendmaken, is van essentieel belang. De namen van de daders bekendmaken, is van essentieel belang.

Wat kan men doen voor de meeste slachtoffers in

het buitenland? Ik ken hen niet en zij kennen mij niet. Ik ken er helaas veel andere. We kunnen ervoor zorgen dat projecten waar dit soort mensen werken niet worden gefinancierd. Zoals de FBI reeds zei, kan dat geld door die mensen worden gebruikt om die misdrijven te plegen. Het is moeilijk die vraag te beantwoorden. Die slachtoffers zijn immers over heel de wereld verspreid, maar vandaag worden kinderen jammer genoeg nog steeds misbruikt door mensen die alleen met zichzelf inzitten.

De voorzitter: Dank u wel. Heeft er iemand nog een vraag?

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Ik heb nog een vraag over de zaak-Van Dael en de seponering in 2011. U bent daar relatief snel overheen gegaan.

Hebt u zelf ook het sepot gezien? In geval van seponering kruist men de argumentatie aan. Dat is dan bijvoorbeeld 'verjaring', 'niet-bewezen' of 'dader overleden'. Op dat document kan men ook zien wie de substituut is die de beslissing heeft genomen. Weet u wie de juridische spelers zijn in dit dossier?

Lieve Halsberghe: De zaak is van de diensten van Peter De Waele naar Antwerpen verhuisd, daarna weer naar Brussel en uiteindelijk naar het federaal parket. In Antwerpen zei men eind 2010 dat de zaak verjaard was. Ik meen dat ik die documenten in het dossier heb gestoken.

Het onderzoek naar pater Jan, dat deel uitmaakte van Operatie Kelk, is het enige onderzoek dat nog gevoerd werd. Pas in 2016, na de rogatoire commissie, heeft men aan Brazilië gemeld dat er geen bewijzen waren gevonden en dat het onderzoek daarom was stilgelegd.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Wie heeft dat gezegd? Was dat het parket van Antwerpen of het federaal parket?

Lieve Halsberghe: Dat weet ik niet. Ik weet dat in de pers verschenen is dat het onderzoek naar pater Jan stopgezet was. Ik kan het wel opzoeken voor u. Ik geloof dat het federaal parket dat heeft gezegd. Mevrouw Pellens is, geloof ik, naar Brazilië getrokken, samen met Peter De Waele en mogelijk nog andere mensen. Het enige wat ik daarover weet, is wat ik in de pers vernomen heb.

Ik vertelde u dat er een verschil is tussen wat het Braziliaanse gerecht heeft meegedeeld aan de journalisten in Nederland en Brazilië, en wat men in Brussel zegt. Dat moet onderzocht worden. Brazilië beweert immers een aantal documenten

niet gekregen te hebben.

Maar men kan toch geen lijst met volledige gegevens van kinderen, met alle data en geboortegegevens, samenvatten tot vijf voornamen? Is het zo gebeurd? Is het niet gebeurd? Ik denk dat u en de Hoge Raad voor Justitie toegang hebben tot al die documenten. Ik kan u alle commentaar van de journalisten bezorgen die op deze zaak gewerkt hebben. Zo kunt u uitzoeken wat daar is misgelopen.

Na de verklaringen van Lotte en Harmen, moet u allen toch inzien dat men die man in deze zaak toch moet kunnen arresteren.

Henri Heimans: Ik wil een kleine toelichting geven.

Er is inderdaad een rogatoire opdracht geweest. Het federaal parket is naar Brazilië gereisd. Dat maakt nog steeds deel uit van het grote dossier rond Operatie Kelk. Er is nog steeds geen eindvordering. Dat is nog steeds niet afgesloten. Het zal deel uitmaken van de lange eindvordering van mevrouw Pellens.

Lieve Halsberghe: Maar toch hebben ze al verklaard dat het onderzoek gestopt is. Dat hebben ze toch verklaard in de pers?

Henri Heimans: Het is gestopt in die zin dat de Hoge Raad, waar de opdracht werd uitgevoerd, vermoedelijk onvoldoende bewijzen heeft gevonden. Er is hoe dan ook nog geen eindbeslissing over die zaak.

Lieve Halsberghe: Men heeft wel oneindig lang gewacht. Waarom heeft dat zo lang aangesleept? Wie heeft die beslissing genomen?

De **voorzitster:** Dat is iets wat de Hoge Raad ook aan het onderzoeken is.

Stefaan Van Hecke (Ecolo-Groen): Mevrouw de voorzitter, wij hebben gehoord dat het federaal parket een deel van het onderzoek deed, maar daarna een aantal dossiers naar de arrondissementale parketten zou doorsturen voor afhandeling.

Is dit een van die dossiers die uiteindelijk, na een eerste onderzoek, voor verdere afhandeling naar een lokaal parket zijn gestuurd? Of is het bij het federaal parket gebleven? Normaliter zouden wij daarover informatie krijgen. Het is belangrijk dat wij dat ook nakijken. Ofwel moeten wij immers meer informatie opvragen bij het lokale parket, dat zal vermoedelijk Antwerpen zijn. Ofwel is het bij het federaal parket gebleven en zit het in Operatie

Kelk.

Henri Heimans: De eenvoudigste manier om het te weten te komen, is te informeren bij de procureur-generaal van Brussel. Er zijn inderdaad dossiers gedispacht naar de diverse parketten. Er zijn er dan weer opgevraagd. Er is dus een heen-en-weer geweest van dossiers, om redenen die ik niet ken. De procureur-generaal van Brussel kan heel duidelijk uitleggen welke dossiers waar en door wie zijn behandeld.

De **voorzitster:** Wij zullen die informatie trachten te achterhalen.

Lieve Halsberghe: Ik heb een tijdlijn hierover opgesteld. Ik zal u die bezorgen.

Na die persconferentie en toen mevrouw Nouwen en de heer Lecok naar mij waren gekomen, heb ik gebeld met Peter De Waele. Wij hebben dan beslist om die mensen naar hem te laten gaan. Die zaak is wel degelijk eerst naar Antwerpen verhuisd en dan teruggekomen naar Brussel. Ik weet echter niet goed waarom. Als de politie van Brussel al klaar was om naar Brazilië te vertrekken om pater Van Dael te verhoren, hoe komt het dan dat de mensen van het parket in Antwerpen een totaal ander verhaal hebben? Het gaat toch over dezelfde feiten die zouden moeten onderzocht worden?

Er is echter wel degelijk een groot verschil tussen de verklaringen van de politie in Brazilië over het krijgen van het rechtshulpverzoek en de verklaringen van het Brusselse gerecht.

De **voorzitster:** Zijn er nog andere vragen? (Nee)

In dat geval dank ik onze gasten van vandaag voor hun omstandige getuigenissen en voor de sereniteit waarmee wij de hoorzitting hebben kunnen houden. Wij danken onder andere ook mevrouw Joveneau voor de kracht om hier te zijn.

Madame Joveneau, merci beaucoup d'être venue.

De openbare commissievergadering wordt gesloten om 17.24 uur.

La réunion publique de commission est levée à 17 h 24.

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Lieve HALSBERGHE

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Harmen LECOK

Na lezing, volhardt en tekent,

.....
Lotte NOUWEN

Lecture faite, persiste et signe,

.....
Marie-Christine JOVENEAU